

คำนิยม

ของ

พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

เนื่องในโอกาสจัดพิมพ์ “คู่มือการประกอบพิธีศพ”

หนังสือ “คู่มือการประกอบพิธีศพ” นี้ ถือเป็นครั้งแรกที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งข้าราชการตำรวจและครอบครัวใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติในการจัดพิธีศพ ตั้งแต่การจัดการเกี่ยวกับศพ การสวดพระอภิธรรม และการฌาปนกิจศพ ตลอดจนการขอพระราชทานต่าง ๆ เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้วายชนม์และวงศ์ตระกูล อาทิ ขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ ขอพระราชทานหีบหลวงหรือโกศ ขอพระราชทานเพลิงศพ เป็นต้น

หวังว่าหนังสือ “คู่มือการประกอบพิธีศพ” จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงาน ตลอดจนข้าราชการตำรวจและครอบครัว และขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดทำหนังสือเล่มนี้ทุกท่าน

พลตำรวจเอก

(โกวิท วัฒนะ)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

คำนิยม

ของ

พลตำรวจโท อุกฤษฏ์ ปัจฉิมสวัสดิ์

ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

สัจธรรมของชีวิตที่มนุษย์ทุกคนไม่อาจหลีกเลี่ยงและไม่อยากประสบ ไม่ว่าจะเป็นเกิดก็ บदनเอง
ครอบครั้ว หรือบุคคลใกล้ชิดที่เคารพรัก นั่นคือ “ความตาย” และเมื่อมีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นกับ
ข้าราชการตำรวจหรือครอบครั้ว ผู้ที่ยังอยู่ก็จะตกอยู่ในสภาวะโศกเศร้าเสียใจ สับสน ไม่อยากจะ
ดำเนินการใด ๆ ทั้งสิ้น และโดยส่วนใหญ่การประกอบพิธีศพ ตั้งแต่การจัดการศพ ก ารสวด
พระอภิธรรม ต ลอดจนการฌาปนกิจศพ ก็จะดำเนินการ ไปตามที่ผู้รู้จักคุ้นเคยให้คำแนะนำขั้นตอน
ต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกอบพิธีศพทั้งสิ้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติยังไม่เคยจัดทำหนังสือ “คู่มือ
การประกอบพิธีศพ” เพื่อใช้เป็นคู่มือประจำหน่วยงาน และให้ข้าราชการตำรวจและครอบครั้วถือเป็น
แนวทางแต่อย่างใด

ดังนั้น การที่กองสวัสดิการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีความคิดริเริ่ม ด้วยความห่วงใย
ต่อเพื่อนข้าราชการตำรวจ โดยการรวบรวมขั้นตอนต่าง ๆ เกี่ยวกับ บการจัดการศพ จนสามารถจัดทำ
หนังสือ “คู่มือการประกอบพิธีศพ” เป็นรูปเล่มขึ้นทั้งฉบับสมบูรณ์และฉบับย่อ เป็นครั้งแรกของ
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อให้ข้าราชการตำรวจได้มีความรู้เบื้องต้น และสามารถใช้เป็นแนวทาง
ในการประกอบพิธีศพอย่างถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี และสมเกียรติในฐานะผู้พิทักษ์
สันติราษฎร์อย่างแท้จริง

ทำนนี้ข้าพเจ้าขอขอบคุณกองสวัสดิการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่จัดทำหนังสือ “คู่มือ
การประกอบพิธีศพ” นี้ขึ้น และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือคู่มือนี้จะอำนวยประโยชน์ต่อหน่วยงาน
ตลอดจนข้าราชการตำรวจและครอบครั้วตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ต่อไป

พลตำรวจโท

(อุกฤษฏ์ ปัจฉิมสวัสดิ์)

ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

คำนิยม
ของ
พลตำรวจตรี จิรโรจน์ กี่ศิริ
ผู้บังคับการกองสวัสดิการ

กองสวัสดิการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้จัดทำ หนังสือ “คู่มือการประกอบพิธีศพ” เพื่อให้เป็นคู่มือประจำหน่วยงานและแจกจ่ายให้กับข้าราชการตำรวจ เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติในการประกอบพิธีศพ ซึ่งได้จัดพิมพ์ขึ้นทั้งฉบับสมบูรณ์และฉบับย่อ โดย รวบรวมขั้นตอนและวิธีปฏิบัติตั้งแต่ การแจ้งตาย การบำเพ็ญกุศลและฌาปนกิจศพ การขอพระราชทานต่างๆ อาทิ ขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ ขอโกศหรือหีบหลวงและขอพระราชทานเพลิงศพหรือหีบเพลิง เป็นต้น

สำหรับวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับพิธีศพในแต่ละท้องถิ่นอาจมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง การจัดทำหนังสือเล่มนี้เพื่อให้เป็นแบบอย่างการปฏิบัติ เกิดความสะดวก เรียบง่าย และถูกต้องตามธรรมเนียมประเพณีไทย แต่ไม่ได้ถือเป็นระเบียบข้อบังคับที่ตายตัว อาจยืดหยุ่นได้บ้างในบางกรณี เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคม ชุมชน สถานที่ และสภาพของงานเป็นสำคัญ

หวังว่า คู่มือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน เพื่อนข้าราชการตำรวจและครอบครัวต่อไป

พลตำรวจตรี

(จิรโรจน์ กี่ศิริ)

ผู้บังคับการกองสวัสดิการ

สารบัญ

	หน้า
คำนิยม	
วิธีปฏิบัติเบื้องต้นในการจัดการศพ	1
- การแจ้งตาย	1
- การนำศพไปวัด	2
- การอาบน้ำศพ	2
- การรดน้ำศพ	3
- การจัดศพลงหีบ	4
การตั้งศพ	5
- สถานที่ตั้งศพ	5
- สถานที่ตั้งอาสน์สงฆ์สวดพระอภิธรรม	6
- สถานที่ตั้งเครื่องราชอิสริยาภรณ์	6
- สถานที่ตั้งรูปของผู้ตาย	6
- เครื่องใช้ในพิธีศพ	6
การจัดงานบำเพ็ญกุศล	7
- การจัดพิธีบำเพ็ญกุศลบังสุกุลปากโกศศพหรือปากหีบศพ	7
- การจัดพิธีสวดพระอภิธรรมประจำคืน	8
การจัดงานทำบุญ	10
- การทำบุญ 7 วัน	10
- การทำบุญ 50 วัน และ 100 วัน	13
การบรรจุศพ	13
- บรรจุที่สุสาน	14
- บรรจุที่ศาลา	14
การฃาปนกิจศพ	15
- การตั้งศพบำเพ็ญกุศล	15
- การบวชน้ำไฟ	18
- การมีพระธรรมเทศนา	18
- เคลื่อนศพไปสู่เมรุ	18
- การอ่านคำสวดดี	19
- การทอดผ้าบังสุกุล	22
- พิธีฃาปนกิจศพ	24

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การเก็บอัฐิ	28
- ทำบุญอัฐิ (ออกทุกข์)	29
- บรรจุอัฐิ	29
- การลอยอังคาร	29
การจัดพิธีศพข้าราชการตำรวจ	31
- การจัดพิธีศพข้าราชการตำรวจที่เสียชีวิตกรณีปกติ	31
- การจัดพิธีศพข้าราชการตำรวจที่เสียชีวิตเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ	32
- การจัดยามเกียรติยศสำหรับศพข้าราชการตำรวจ	34
- การใช้ธงชาติคลุมศพผู้เสียชีวิตในหน้าที่ราชการ	35
สรุป	41
ระเบียบงานศพ (ว่าด้วย การขอพระราชทานต่าง ๆ)	44
- การขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ-การขอพระราชทานเพลิงศพและหีบเพลิง	44
- ขั้นตอนการขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพและเครื่องเกียรติยศประกอบศพ	44
- ข้อเสนอแนะการปฏิบัติเกี่ยวกับพิธีรดน้ำศพและสวดพระอภิธรรม	47
- การขอพระราชทานเพลิงศพ	49
- การขอรับและการปฏิบัติเกี่ยวกับหีบเพลิงพระราชทาน	54
- การขอรับและการปฏิบัติเกี่ยวกับดินพระราชทาน	59
ภาคผนวก	
- การจัดตั้งโต๊ะหมู่บูชา	62
- การจัดเครื่องทองน้อย	67
บรรณานุกรม	70

วิธีปฏิบัติเบื้องต้นในการจัดการศพ

เมื่อมีผู้ถึงแก่กรรมลง โดยทั่วไปดำเนินการดังนี้

คนตายด้วยโรคธรรมดา ผู้เกี่ยวข้องกับศพ นิยมใช้ผ้าคลุมศพตั้งแต่ศีรษะตลอดเท้า

ถ้าศพอยู่ภายในห้องก็ปิดประตูเสีย ถ้าศพอยู่ในห้องโถงนิยมกางมุ้งครอบไว้

คนตายด้วยโรคติดต่ออันตราย ตายด้วยอุบัติเหตุ หรือถูกฆาตกรรม ไม่ควรแตะต้องหรือเคลื่อนย้ายศพ เพื่อเปิดโอกาสให้แพทย์หรือตำรวจได้ทำการชันสูตรศพก่อน

การแจ้งตาย

1. ถึงแก่กรรมที่โรงพยาบาล ทางโรงพยาบาลจะออกไปรับรองแพทย์ให้ เพื่อเป็นหลักฐานแสดงเหตุการณ์ตาย แล้วนำไปรับรองแพทย์พร้อมบัตรประจำตัวประชาชนของผู้เสียชีวิตไปยังสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นหรือสำนักงานเขตในเขตที่โรงพยาบาลนั้นตั้งอยู่ เพื่อขอรับใบมรณบัตร แต่โรงพยาบาลบางแห่งจะออกไปมรณบัตรให้เองหรือช่วยดำเนินการให้ เพื่ออำนวยความสะดวกโดยญาติของผู้เสียชีวิตจะต้องนำทะเบียนบ้านไปให้โรงพยาบาลด้วย

2. ถึงแก่กรรมตามธรรมชาติที่บ้าน เจ้าของบ้านหรือผู้แทนเจ้าของบ้านต้องไปแจ้งการตายต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อออกไปรับรองการตาย และนำไปแจ้งต่อนายทะเบียนเพื่อขอรับมรณบัตร นายทะเบียนผู้รับแจ้ง คือ ในเขตกรุงเทพมหานครแจ้งต่อนายทะเบียนสำนักงานเขต ในเขตเทศบาลแจ้งต่อนายทะเบียนท้องถิ่น นอกเขตเทศบาลแจ้งต่อนายทะเบียนตำบล คือ กำนัน และต้องแจ้งภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาตาย

3. ถึงแก่กรรมเนื่องจากอุบัติเหตุ หรือฆาตกรรม บุคคลที่ไปกับผู้ตาย หรือผู้พบศพ ต้องแจ้งต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ตาย หรือจะแจ้งแก่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ท้องที่นั้นก็ได้ และต้องแจ้งภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาตายหรือเวลาพบศพ เพื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจะได้มาชันสูตรศพ ทำหลักฐานการเสียชีวิต ในระหว่างที่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือแพทย์ยังไม่ได้ตรวจศพ ห้ามเคลื่อนย้ายศพ หรือทำให้ศพเปลี่ยนสภาพ หรือนำมาฉีดยา

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือแพทย์ได้ตรวจชันสูตรศพแล้ว ญาติผู้เสียชีวิตจะต้องไปขอรับหลักฐานจากเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ที่รับผิดชอบ พร้อมทั้งขอใบชันสูตรศพจากแพทย์ เพื่อนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนท้องถิ่นในการขอรับมรณบัตร โดยแจ้งด้วยว่าจะนำศพไปบำเพ็ญกุศลที่วัดใด และระบุด้วยว่า จะเผา ฝัง หรือเก็บศพ

การนำศพไปวัด

ญาติจะต้องนำมรณบัตรไปแสดงกับทางวัด เพื่อให้วัดจัดเจ้าหน้าที่ไปรับศพ หรือจะนำศพไปเองแล้วแต่จะสะดวก

ก่อนที่จะนำศพไปวัดควรจัดเตรียมเปลี่ยนเสื้อผ้าจากบ้านหรือโรงพยาบาลให้เรียบร้อยก่อน พร้อมจัดเตรียมสิ่งของ ดังนี้

1. ผ้าแพรรสำหรับคลุมศพ
2. รูปภาพที่จะต้องตั้งหน้าศพ
3. ใบมรณบัตร

สำหรับเจ้าภาพที่มีความประสงค์จะนำศพตั้งบำเพ็ญกุศลที่ ฌาปนสถานสำนักงานตำรวจแห่งชาติ วัดตรีทศเทพวรวิหาร สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ งาน ฌาปนสถานและพิธีการ ฝ่ายสวัสดิการ 2 กองสวัสดิการ หมายเลขโทรศัพท์ 0-2281-9906-7 โทรสาร 0-2282-0432

แต่ถ้าผู้ถึงแก่กรรมเป็นผู้ที่อยู่ในเกณฑ์ที่สมควรได้รับพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ พียงแจ้งไปยังต้นสังกัดของผู้นั้น แล้วเดินเรื่องไปยังกองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง เพื่อขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพและเครื่องประกอบเกียรติยศ ต่อไป

หมายเหตุ การขอรับพระราชทานน้ำหลวงอาบศพและเครื่องประกอบเกียรติยศ ติดต่อกองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง โทรศัพท์ 0-2221-7374, 0-2221-2233 โทรสาร 0-2221-0873

การอาบน้ำศพ

การอาบน้ำศพนี้ถือว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัวระหว่างญาติสนิท ไม่มีการเชิญคนภายนอก เป็นกา รอาบน้ำชำระร่างกายศพจริง ๆ โดยอาบน้ำอุ่นก่อนแล้วล้างด้วยน้ำเย็น ฟอกสบู่ ขัดถูร่างกายศพให้สะอาด

เมื่ออาบน้ำศพแล้ว ก็เอาน้ำขมิ้นทาตามร่างกายตลอดถึงฝ่ามือฝ่าเท้า แล้วประพรมด้วยน้ำหอม เอาผ้าขาวซับรอยหน้า ฝ่ามือทั้งสอง และฝ่าเท้าทั้งสอง แล้วมอบให้แก่ลูก หลานของผู้ตาย เก็บไว้สักการะบูชา

เมื่ออาบน้ำชำระร่างกายศพเสร็จแล้ว ก็แต่งศพตามฐานะของผู้ตาย เช่น เป็นข้าราชการ แต่งเครื่องแบบ เป็นต้น เครื่องแต่งตัวนั้นนิยมใช้เสื้อผ้าที่สะอาดและใหม่ที่สุดเท่าที่มีอยู่

เมื่อแต่งตัวศพเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงเชิญศพขึ้นนอนบนเตียงสำหรับรอรับการรดน้ำต่อไป

ที่ตั้งโต๊ะหมู่บูชา

ตั้งด้านศีรษะของศพ หันหน้าโต๊ะหมู่บูชาไปทางทิศใดทิศหนึ่ง ยกเว้นทิศตะวันตก (ดูความเหมาะสมของสถานที่ประกอบด้วย)

ตั้งไว้สูงกว่าเตียงรองศพพอสมควร

จัดเครื่องสักการะบูชาให้ประณีตที่สุด เท่าที่สามารถจะจัดหาสิ่งของมาจัดทำได้

ที่ตั้งเตียงรองศพสำหรับรดน้ำ

- จัดตั้ง ณ สถานที่กว้าง ๆ ตรงกลางของสถานที่นั้น
- ตั้งไว้ด้านซ้ายของโต๊ะหมู่บูชา
- หันด้านขวามือศพ หรือด้านปลายเท้าศพ ให้อยู่ทางผู้ที่มาแสดงความเคารพศพ
- ไม่ควรเดินผ่านด้านศีรษะศพ
- จัดร่างศพให้หันอนหงายเหยียดยาว จัดมือให้เหยียดออกห่างจากตัวศพเล็กน้อย โดยให้วางมือหงายแบเหยียดออกคอยรับการรดน้ำ
- ใช้ผ้าใหม่ ๆ (โดยมากใช้ผ้าแพรหม่นอน) คลุมตลอดร่างศพ เปิดเฉพาะหน้าและมือขวาของศพเท่านั้น
- จัดเตรียมขันโตก หรือขันน้ำ พานรองขนาดใหญ่ ตั้งไว้คอยรองรับน้ำที่รดศพแล้วนั้น พร้อมทั้งเตรียมน้ำอบ น้ำหอมและภาชนะเล็ก ๆ สำหรับตักให้แก่ผู้มารดน้ำศพ
- จัดบุคคลผู้ใกล้ชิดกับผู้ตาย หรือลูกหลาน คอยส่งภาชนะสำหรับรดน้ำ

การรดน้ำศพ

ก่อนจะเริ่มพิธีรดน้ำศพนั้น นิยมให้เจ้าภาพจุดเครื่องสักการะบูชาพระรัตนตรัยก่อน แล้วจึงเริ่มพิธีรดน้ำศพต่อไป เวลารดน้ำศพที่นิยมกันโดยทั่วไปคือเวลา 16.00-17.00 น.

นิยมให้ลูกหลานวงศ์ญาติผู้ใหญ่ใกล้ชิดทำการรดน้ำศพเสียก่อนถึงเวลาเชิญแขก เพื่อไม่ให้เกิดความคับคั่ง ไม่เสียเวลารอคอยของท่านผู้มาแสดงความเคารพศพ

นิยมให้ลูกหลาน หรือญาติฝ่ายเจ้าภาพ คอยรับรองแขกและเชิญ เข้าวรดน้ำศพ พร้อมทั้งแนะนำทางเข้าโปรดนํ้า และทางออก เพื่อความสะดวกไม่คับคั่งกัน

เมื่อผู้มีเกียรติมาแสดงความเคารพศพหมดแล้ว นิยมเชิญท่านผู้มีอาวุโสสูงสุดที่อยู่ในที่นั้น เป็นผู้แทนรดน้ำศพด้วยน้ำพระราชทาน หรือเป็นผู้รดน้ำศพเป็นท่านสุดท้าย

เมื่อท่านผู้มีอาวุโสสูงสุดที่อยู่นั้นได้รดน้ำพระราชทานศพแล้วหรือได้รดน้ำศพแล้ว ถือกันว่าเป็นเสร็จพิธีรดน้ำศพ ไม่นิยมให้ผู้ใดผู้หนึ่งรดน้ำศพอีกต่อไป

การเตรียมการ

โต๊ะเครื่องทองน้อย (หรือจะใช้เชิงเทียน 1 ที่ พร้อมเทียน 1 เล่ม กระถางธูป 1 ที่ พร้อมธูป 1 ดอก) ตั้งไว้ด้านศีรษะศพ

โต๊ะขนํ้าผสมนํ้าอบไทย 1 ชุด พร้อมขันเล็กหรือภาชนะอื่นที่เหมาะสม 1 ที่ (อาจใช้หลายที่แล้วแต่ลักษณะงาน)

การปฏิบัติ (เมื่อถึงกำหนดเวลา)

- ประธานในพิธี - จุดธูปเทียนเครื่องทองน้อยหรือจุดธูปเทียน (ตามที่จัดไว้) แล้วเคารพศพ
- รับขันหรือเต้าน้ำหอมเทลงบนมือศพที่ยื่นออกมา แล้วเคารพศพอีกครั้งหนึ่ง
- นั่งพักสักครู่ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่เจ้าภาพ ถ้าไม่มีที่นั่งหรือรับด่วน ก็ลาเจ้าภาพกลับได้)
- ผู้ร่วมพิธี - ทบอัยกันเข้าอาบนํ้าศพจนกว่าจะหมด

ก. ศพคฤหัสถ์

1. ศพมีอาวุโสสูงกว่าตน ฟังนํ้า - คุณเข้าน้อมตัวลงยกมือไหว้พร้อมกับนีกขอขมา ต่อศพนั้นว่า “กายะกัมมัง วะจิกัมมัง มะโนกัมมัง อะโหสิกัมมัง โหตุ”
2. ถือนาฏนํ้าสำหรับอาบ (รด) นํ้าศพด้วยมือทั้งสอง เทนํ้าลงที่ฝ่ามือขวาของศพ พร้อมกับนีกในใจว่า “อิทัง มะตะกะสะรีรัง อาสิญฺจิโตทะกัง วียะ อะโหสิกัมมัง”
3. อาบ (รด) นํ้าศพเสร็จแล้ว น้อมตัวลงยกมือไหว้พร้อมกับนีกอธิษฐานว่า “ขอจง ไปสุคติ ๆ เกิด”

ข. ศพพระสงฆ์

1. สุภาพบุรุษนํ้าคุณเข่า ตั้งปลายเท้าลงจรดพื้น สุภาพสตรีนํ้าคุณเข่าราบไปกับพื้น กราบ 3 ครั้ง พร้อมกับนีกขอขมาโทษดังกล่าวในศพคฤหัสถ์
2. ถือนาฏนํ้าสำหรับอาบ (รด) นํ้าด้วยมือทั้งสอง เทนํ้าลงที่ฝ่ามือขวาของศพ พร้อมกับนีกในใจดังกล่าวแล้วในศพคฤหัสถ์
3. กราบ 3 ครั้ง พร้อมกับนีกอธิษฐานดังกล่าวแล้วในศพคฤหัสถ์

หมายเหตุ ประธานในพิธีอาบนํ้าหลวง ก่อนจะรับนํ้าหลวงจากเจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังต้อง ถวายค่านํ้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ 1 ครั้ง และเมื่อเสร็จ พิธีอาบแล้วถวายค่านํ้าไปทางทิศเดิมอีก 1 ครั้ง นํ้าพระราชทานอาบศพ มีเต้านํ้า ธรรมดา นํ้าขมิ้นและนํ้าอบไทย เมื่อประธานในพิธีรับจากเจ้าหน้าที่สำนักพระราชวัง แล้วให้เทลงตรงทรงอกศพ

การจัดศพลงหีบ

การจัดศพลงหีบนั้น นิยมมอบให้เจ้าหน้าที่ ของวัดหรือสัปเหร่อ เป็นผู้ทำพิธีกรรมต่าง ๆ ตามประเพณีนิยมของท้องถิ่นนั้น ๆ

ศพที่ได้รับพระราชทานโกศหรือหีบหลวงเจ้าหน้าที่จากสำนักพระราชวังเป็นผู้ดำเนินการ

การตั้งศพ

เมื่อดังศพและจัดดอกไม้ธูปเทียนเคารพศพไว้เรียบร้อยแล้ว ให้ตามไฟ (ตะเกียงมีโคม และหรีไฟไว้ปลายเท้าศพ 1 ที่)

ในพิธีทางราชการ เมื่ออาบน้ำศพและนำศพขึ้นตั้งเรียบร้อยแล้ว จะนิมนต์พระสงฆ์ 10 รูป หรือ 20 รูป สดับปกรณ์ (บังสุกุล) จบแล้วถวายไทยธรรม พระสงฆ์อนุโมทนา เจ้าภาพฯ กรวดน้ำ ก็เป็นอันเสร็จพิธี

แต่ศพชาวบ้านทั่วไป ปัจจุบัน นิมนต์พระสงฆ์ 1 รูป หรือหลายรูปก็ได้แต่ศรัทธาของเจ้าภาพ เมื่อพระสงฆ์มาถึงแล้ว เจ้าภาพทอดผ้าบังสุกุลบนหีบศพหรือบนที่ที่เตรียมไว้ นิมนต์พระสงฆ์ชักผ้าบังสุกุล (จะเป็นผ้าไตร จีวร สบง ผ้าเช็ดตัว ผ้าเช็ดหน้า ก็ได้) เมื่อพระสงฆ์ชักผ้าบังสุกุลแล้วก็เป็นอันเสร็จพิธี ในตอนนี้

การจัดสถานที่ตั้งศพ

ถ้าผู้ตายเป็นผู้ใหญ่แห่งตระกูล และบริเวณบ้านเรือนกว้างขวางเหมาะสมแก่การตั้งศพบำเพ็ญกุศลได้ ก็นิยมจัดตั้งศพบำเพ็ญกุศลที่บ้าน เพราะโดยมากก็นิยมตั้งศพบำเพ็ญกุศลไว้เป็นเวลานาน อย่างน้อยก็ครบ 100 วัน จึงจะทำพิธีพระราชทานเพลิงศพหรือจึงจะทำพิธีฌาปนกิจศพ

กรณีเสียชีวิตที่บ้านแต่สถานที่ไม่เหมาะสมที่จะใช้เป็นที่ตั้งศพ มักนิยมนำศพไปตั้งบำเพ็ญกุศลที่วัดใดวัดหนึ่งใกล้บ้าน หรือวัดที่เหมาะสมแก่ฐานะของผู้ตาย หรือเมื่อศพอยู่ที่โรงพยาบาลนิยมนำศพไปจัดตั้งที่วัด เพราะถือกันว่าไม่ควรนำศพเข้าบ้านและได้ถือปฏิบัติเช่นนั้นโดยทั่วไป

เมื่อติดต่อวัดที่จะนำศพไปตั้งบำเพ็ญกุศลเรียบร้อยแล้ว การนำศพไปวัดอาจติดต่อขอให้ทางวัดจัดรถไปรับศพ หรือแจ้งความประสงค์กับเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลขอให้จัดรถส่งศพให้ และนิมนต์พระสงฆ์ 1 รูป มาชักศพที่จะเคลื่อนไปสู่วัดที่นำศพไปตั้งบำเพ็ญกุศล

สถานที่ตั้งศพ

สถานที่ตั้งศพนั้น นิยมตั้งหันด้านศีรษะของศพไปทางทิศหมู่บูชาพระพุทธรูป และนิยมตั้งอยู่ระดับต่ำกว่าทิศหมู่บูชาพระพุทธรูป หรือมีระดับสูงต่ำไล่เลี่ยกัน

นิยมตั้งศพไว้ ณ สถานที่ข้างใดข้างหนึ่ง อันเป็นสถานที่เหมาะสมสำหรับเป็นที่ประดิษฐานสิ่งที่เคารพ และนิยมตั้งไว้ให้ห่างออกจากข้างฝา ประมาณ 1 ศอกเป็นอย่างน้อย เว้นระยะว่างไว้สำหรับเดินได้รอบเพื่อสะดวกแก่การนำพวงหรีดไปติดประดับตามฝาผนังที่ตั้งศพ เป็นต้น

เบื้องหลังที่ตั้งศพนั้น ถ้าฝาไม่สะอาด นิยมมีผ้ามาขึ้นปิดไว้เพื่อความเรียบร้อยสวยงาม และเพื่อเป็นที่แขวนพวงหรีดได้อีกด้วย

สถานที่ตั้งอาสน์สงฆ์สวดพระอภิธรรม

- ควรวกขึ้นให้สูงจากพื้นประมาณ 1 ศอกเป็นพоди โดยจัดตั้งไว้ด้านซ้ายโต๊ะหมู่บูชา
- จัดตั้งตู้พระอภิธรรมไว้บนอาสน์สงฆ์ ณ เบื้องหน้าพระสงฆ์รูปสวดพระอภิธรรม
- จัดเครื่องสักการะบูชาพระธรรมอีกส่วนหนึ่งโดยเฉพาะประกอบด้วย กระถางรูป 1 ใบ (พร้อมรูป 3 ดอก) เชิงเทียนและแจกันอย่างละ 1 คู่ (พร้อมเทียนและดอกไม้) โดยจัดตั้งไว้บนโต๊ะสูงเหนือระดับอาสน์สงฆ์เล็กน้อย โต๊ะรองเครื่องสักการะ บูชานั้น ไม่นิยมใช้โต๊ะรองที่สูงมากนัก เพราะจะบังพระสงฆ์ หรือต่ำมากนัก ซึ่งจะดูไม่เหมาะสม นิยมใช้โต๊ะขนาดกลางไม่เล็กหรือใหญ่มาก

สถานที่ตั้งเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ถ้าผู้ตายเคยได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ นิยมนำเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ติดกับหมอนรอง ใ้พาดมาตั้งไว้ที่ข้างหน้าที่ตั้งศพนั้นด้วย

ถ้าผู้ตายเป็นข้าราชการ ก็นิยมนำ เครื่องแบบใ้พาดมาตั้งไว้ที่ข้างหน้าที่ตั้งศพนั้นด้วย โดยตั้งพาดรองเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไว้ด้านศีรษะของศพ ตั้งพาดรองเครื่องแบบไว้ด้านเท้าของศพ และนิยมมีโต๊ะเล็ก ๆ สำหรับรองรับใ้สูงขึ้นพอสมควร

สถานที่ตั้งรูปของผู้ตาย

รูปของผู้ตายนั้น นิยมตั้งไว้ด้านเท้าของ ศพ ข้างเครื่องตั้งศพ และรูปที่นำมาตั้งนั้นนิยมรูปที่มีขนาดใหญ่พอสมควร ไม่นิยมนำรูปเล็กเกินไปมาตั้ง เพราะไม่น่าดู ทั้งจะเป็นการประจานเจ้าภาพว่าเป็นคนตระหนี่ถี่เหนียว ไม่ยกย่องผู้ตายเท่าที่สมควร

เครื่องใช้ในพิธีศพ

- ผ้าภูษาโยง 2 ผืน
- ด้ายสายสิญจน์ 2 ม้วน
- เครื่องทองน้อย 2 ที่ ที่หนึ่งจัดตั้งไว้ที่โต๊ะเครื่องตั้งหน้าศพ อีกที่หนึ่งสำหรับประธานในพิธี ฯ
- ภาชนะสำหรับกรวดน้ำ อย่างน้อย 2 ที่
- เครื่องสักการะบูชาศพสำหรับประธานในพิธี ฯ 1 ชุด ประกอบด้วย กระถางรูป 1 ใบ ปักรูป 1 ดอก เชิงเทียน 1 คู่ พร้อมเทียน 2 เล่ม และแจกัน 1 คู่ พร้อมดอกไม้
- กระถางรูปขนาดใหญ่ พร้อมตะเกียงเล็กหรือเทียนชนวน และรูปจำนวนมากสำหรับผู้มาเคารพศพ
- โต๊ะรองกราบ 1 ที่ สำหรับประธาน ฯ กราบ

การจัดงานบำเพ็ญกุศล

การจัดพิธีบำเพ็ญกุศลบังสุกุลปากโกศศพหรือปากหีบศพ

เมื่อได้นำศพเข้าบรรจุในโกศหรือในหีบศพแล้ว และยกขึ้นประดิษฐานบนเครื่องตั้งประดับตกแต่งเครื่องประดับเรียบร้อยแล้ว

นิยมจัดพิธีบำเพ็ญกุศลดับปรภรณ์ หรือ บังสุกุลปากโกศศพ โดยนิมนต์พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ 10 รูป มาพิจารณาสดับปรภรณ์ หรือบังสุกุลปากโกศศพ สำหรับพระศพหรือศพข้าราชการผู้ใหญ่ ซึ่ง ได้รับพระราชทานน้ำอาบศพและได้รับพระราชทานเครื่องประกอบเกียรติยศ หรือนิมนต์พระภิกษุสงฆ์จำนวน . 10 รูป หรือ 5 รูป มาพิจารณาผ้าบังสุกุลปากหีบศพ สำหรับศพผู้มีเกียรติทั่วไป

เมื่อพระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์หรือพระภิกษุสงฆ์ธรรมดา(ซึ่งได้อาราธนาเตรียมไว้ก่อนแล้ว) มาพร้อมกันแล้วและเมื่อพิธีการทุกอย่างจัดเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็นิมนต์พระสงฆ์ทั้งนั้นขึ้นนั่งบนอาสน์สงฆ์

เจ้าภาพงานศพนั้น เริ่มจุดเครื่องสักการ ะบูชาพระรัตนตรัยและจุดเครื่องสักการะบูชาที่หน้าเครื่องตั้งศพ ถ้ามีเครื่องทองน้อยตั้งอยู่ที่หน้าเครื่องตั้งศพด้วย ก็นิ ยมจุดเครื่องสักการะบูชาที่เครื่องทองน้อยนั้น แล้วหันด้านหน้าที่ตั้งดอกไม้ธูปเทียนมาทางพระสงฆ์ดับปรภรณ์หรือบังสุกุล เพื่อให้ผู้ตายบูชาพระธรรม

พิธีกรเริ่มอาราธนาศีล พระเถระประธานสงฆ์ให้ศีลจบแล้ว พระสงฆ์ทั้งนั้นตั้งพัดสวดมาติกาจบแล้ว

พิธีกรเริ่มทอดผ้ากฐาโยง (ถ้ามี) โดยยกผ้ากฐาโยงลงจากพานที่รองรับ วางไว้พื้นอาสน์สงฆ์ แล้วจับชายผ้ากฐาโยงทอดไปตามพื้นอาสน์สงฆ์ จนตลอดพระสงฆ์ทั้งนั้น หรือทอดด้วยสายโยงจนตลอดพระสงฆ์ทั้งนั้น เพื่อเป็นการทอดผ้าบังสุกุลต่อไป หรือ

เมื่อเจ้าภาพงานศพ จุดเครื่องสักการ ะบูชาเสร็จเรียบร้อยแล้วพิธีกรนำผ้าบังสุกุลเข้าไปเชิญเจ้าภาพทอดผ้าบังสุกุลต่อไปทันที (โดยไม่ต้องอาราธนาศีล และไม่ต้องสวดมาติกา)

เจ้าภาพรับผ้าบังสุกุลมาทอดครั้งละผืน โดยวางขวางผ้ากฐาโยง หรือ วางขวางด้วยสายโยง ตรงข้ามหน้าพระภิกษุสงฆ์แต่ละรูป จนครบทุกรูป

เมื่อเจ้าภาพทอดผ้าบังสุกุลเสร็จแล้ว ก็กลับไปนั่งที่เดิมพระสงฆ์ทั้งนั้นตั้งพัดพิจารณาผ้าบังสุกุลพร้อมกัน เจ้าภาพประนมมือฟัง

เมื่อพระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุลจบแล้ว พิธีกรพื้่นำภาชนะสำหรับกรวดน้ำเข้าไปให้เจ้าภาพ พระสงฆ์ทั้งนั้นตั้งพัดอนุโมทนาเจ้าภาพเริ่มกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ ตายแล้วประนมมือรับพร ต่อไป

เมื่อพระสงฆ์กำลังอนุโมทนานั้น พิธีกรพึงเก็บผ้าภูษาโยงหรือ ด้ายสายโยง เป็นเสร็จพิธี
บำเพ็ญกุศลบังสุกุลปากโกศศพหรือปากหีบศพ

การจัดพิธีสวดพระอภิธรรมประจำคืน

การสวดพระอภิธรรม หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า สวดหน้าศพ นิยมสวดในเวลากลางคืน
ให้จัดที่พระสงฆ์ชุดที่สวดไว้ที่หนึ่งต่างหาก จำนวนพระสงฆ์ 4 รูป สถานที่ให้ตั้งตู้พระอภิธรรม 1 ตู้
แจกัน 1 คู่ เเชิงเทียน 1 คู่ กระจกรูป 1 ที่ อาสนะสำหรับพระสงฆ์นั่ง 4 ที่ หมาก พลุ น้ำร้อน น้ำชา
ถวายพระสงฆ์พร้อม ความมุ่งหมายก็เพื่อให้เจ้าภาพได้มี โอกาสฟังธรรมและสนทนาธรรมตามควร
จะสวด 3 คืน 7 คืน หรือทุก 7 วันจนถึงวันเผาก็ได้ เมื่อพระสงฆ์สวด ประจำคืนเสร็จแล้ว จะนิมนต์
ฉันภัตตาหารเช้าก็ได้ ทั้งนี้สุดแต่จะสะดวก (ในพิธีทางราชการในปัจจุบันงดการจัดหมากและพลุ)

การจัดพิธีบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมประจำคืนนั้น นิยมเริ่มจัดทำ ตั้งแต่วันตั้งศพเป็น
ต้นไปทุกคืน ประเพณีการสวดพระอภิธรรมศพ นิยมสวด 3 คืน 5 คืน 7 คืน ตามปกติจะเริ่มตั้งตั้งแต่
เวลา 19.00 น.

ถ้าผู้ตายเป็นข้าราชการผู้ใหญ่ หรือเป็นที่เคารพนับถือของคนทั้งหลาย นิยมเปิดโอกาส
ให้มีการจองเป็นเจ้าภาพบำเพ็ญกุศลอุทิศให้แก่ท่านผู้ล่วงลับไปแล้ว เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญู
กตเวทิต่อท่านผู้มีพระคุณ หรือมีอุปการคุณแก่ตน ตามประเพณีนิยมของสังคม ศพที่ได้รับ
พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตั้งแต่ชั้นประถมาภรณ์ช้างเผือกขึ้นไป นอกจากเครื่องประกอบ
เกียรติยศดังได้กล่าวข้างต้นแล้ว ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมด้วย
จะพระราชทานให้สวดกี่คืน สุดแล้วแต่ระดับเกียรติยศของผู้ถึงแก่กรรม

พระสงฆ์ที่จะสวดพระอภิธรรมมี 4 รูป การที่กำหนด 4 รูปนั้นเป็นจำนวนน้อยที่สุด
ของพระสงฆ์ พระภิกษุ 4 รูป จึงจะเป็นองค์สงฆ์ โดยที่เป็นธรรมเนียม มนิมนต์พระสวดพระอภิธรรม
จะต้องเป็น 4 รูป งานต่าง ๆ จึงไม่นิยมนิมนต์พระสงฆ์ 4 รูป ความจริงไม่ใช่ ข้อห้ามหรือกฎเกณฑ์
อะไร งานใด ๆ จะนิมนต์พระเพียง 4 รูปก็ได้ ที่นิยมนิมนต์พระสงฆ์ 4 รูปขึ้นไป ก็เป็นเพียงการเลี้ยง
ไม่ให้เหมือนพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมศพเท่านั้น

การสวดพระอภิธรรมแต่ก่อนนี้ มีถวายภัตตาหารเช้าในวันรุ่งขึ้นด้วย แต่ปัจจุบันนี้ไม่มี
ถวายภัตตาหาร คงถวายปัจจัยแทน ศพที่ได้รับพระราชทานพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม ก็ได้รับ
พระราชทานเงินสำหรับถวายด้วย พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่จะจัดเครื่องใช้สำหรับพระสงฆ์ไปด้วย คือ
กระโถน ชันน้ำ พาน เป็นต้น แ ละจะจัดเครื่องสักการะสำหรับเจ้าภาพจุฑาธุชาพระธรรมในการสวด
พระอภิธรรมด้วย ทั้งนี้ เป็นการพระราชทานเจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

การเตรียมการ

- เครื่องประดับหน้าศพ (ตามสมควรแก่ฐานะ)
- เครื่องทองน้อยหน้าศพ 1 ชุด (ถ้ามี)
- เชิงเทียน 2 ชุด, กระจกเงา 1 ชุด (สำหรับจุดบูชา)
- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ
- โต๊ะ ตู้พระธรรม พร้อมเครื่องสักการะ 1 ชุด (แจกันดอกไม้ 2 เชิงเทียน 2 กระจกเงา 1)
- อาสนะสำหรับพระสวดอภิธรรม 4 ที่
- ด้ายสายสิญจน์ หรือภูเขาโยง ที่โยงจากศพ 1 ชุด
- เครื่องดื่มถวายพระ
- ไทยธรรม 4 ชุด
- สบงหรือไตร 4 ชุด
- ที่กรวดน้ำ 1 ที่

ลำดับพิธีในการสวดพระอภิธรรม

- เจ้าภาพ ฯ จุดเทียนธูปเครื่องสักการะบูชาตามลำดับ ดังนี้
 - ก. ที่โต๊ะหมู่บูชาพระพุทธรูป
 - จุดเทียนธูปแล้วส่งเทียนชนวนคืนพิธีกร
 - นั่งคุกเข่าประนมมือ (กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย) แล้วกราบ 3 หน
 - ข. ที่โต๊ะบูชาพระธรรม
 - จุดเทียนธูปแล้วส่งเทียนชนวนคืนพิธีกร
 - น้อมตัวลงยกมือไหว้
(กรณีจัดที่กราบ (ชั้นลด) ให้นั่งคุกเข่า และกราบที่ชั้นลดนั้น)
 - ค. ที่โต๊ะเครื่องตั้งหน้าศพ
 - นั่งคุกเข่า
 - จุดเทียน 1 คู่
 - จุดธูป 1 ดอก ประนมมือและยกธูปขึ้นจบบูชาศพ โดยปลายนิ้วชี้อยู่ระหว่างคิ้ว พร้อมกับกล่าวขอขมาโทษศพ แล้วปักธูปไว้ ณ กระจกเงา กรณีที่มีพิธีกรหรือเจ้าหน้าที่เตรียมเครื่องสักการะบูชา (เทียน 1 คู่ และธูป 1 ดอก ไว้แล้ว ให้ผู้จุด (ประธานหรือเจ้าภาพ) รับเทียนชนวนจากพิธีกร จุดเครื่องสักการะ บูชานั้น ส่งเทียนชนวนคืนพิธีกร แล้วกราบ 3 ครั้ง โดยกราบแบบมือ (ศพพระสงฆ์) และกราบ 1 ครั้ง ไม่แบบมือ (ศพฆราวาส)
- (ถ้าไม่มีการจุดเทียนธูปเครื่องทองน้อยต่อ กราบ 1 ครั้ง)

ง. ที่เครื่องทองน้อยหน้าเครื่องตั้งศพ (ถ้ามี)

- จุดเทียนธูปแล้ว ส่งเทียนชนวนคืนพิธีกร แล้วให้ นด้านดอกไม้ออกไปทางพระสงฆ์ที่สวดพระอภิธรรม
- กราบ 1 ครั้ง แล้วกลับไปนั่งที่เดิม (ศพพระสงฆ์ กราบ 3 ครั้ง)
- บางท้องถิ่น พิธีกรอาราธนาธรรมก่อนพระสงฆ์เริ่มสวดและเจ้าภาพจุดธูป ๗ บูชาพระธรรมก่อนขึ้นต้นสวดใหม่ทุกจบ พิธีทางราชการไม่มีการอาราธนาธรรม
- พระสงฆ์สวดพระอภิธรรม โดยมากนิยม 4 จบ พิธีกรเก็บเครื่องสักการ ะบูชา และตู้พระธรรม แล้วยกเครื่องไทยธรรมตั้งบนอาสน์สงฆ์ที่เบื้องหน้าพระสงฆ์แต่ละรูป
- เจ้าภาพ ๗ หรือวงศ์ญาติช่วยกันถวายไทยธรรม แล้วกลับไปนั่งที่เดิม
- พิธีกรลาดผ้าภูษาโยงหรือทอดผ้าสายสิญจน์
- เจ้าภาพ ๗ ทอดผ้าบังสุกุล
- พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล
- พิธีกรเก็บผ้าภูษาโยงหรือด้ายสายสิญจน์
- พิธีกรเตรียมน้ำกรวดสำหรับเจ้าภาพ ๗
- พระสงฆ์อนุโมทนา
- เจ้าภาพ ๗ กรวดน้ำ

การจัดงานทำบุญ

ตามประเพณีไทย ก่อนที่จะทำการฌาปนกิจศพ จะมีการบำเพ็ญกุศลในวันที่ถึงแก่กรรมครบ 50 วัน และ 100 วัน ต่อจากนั้น ก็มีงานบำเพ็ญกุศลออกเมรุและฌาปนกิจศพ แต่ปัจจุบันนี้ นิยมทำงานเพียง 7 วันเท่านั้น ศพที่อยู่ในขั้นได้รับพระราชทานจัดงานบำเพ็ญกุศล 7 วัน เมื่อถึงกำหนด เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังก็ไปดำเนินการให้ทุกอย่าง รวมทั้งภัตตาหารและจุดปัจจัย ไทยธรรม เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใดเลย

การทำบุญ 7 วัน

การทำบุญ 7 วัน มีกำหนดดังนี้ ถ้าตายวันไหน ให้ถือเอาวันนั้นเป็นวันสำคัญ คือเป็นวันอุทิศผล เช่น ตายวันอาทิตย์ ถ้าจะทำงานเป็น 2 วัน สวดมนต์ในวันเสาร์ เลี้ยงพระวันอาทิตย์ เพราะการบริจาทานเสร็จสิ้นในวันอาทิตย์ ถ้าทำเป็นวันเดียว คือ สวดมนต์วันนั้นจนวันนั้น ต้องทำในวันอาทิตย์ ถ้าจะทำในวันเสาร์ไม่ควร เพราะการอุทิศผลนั้น นิยมกันว่า ล่วงไปแล้ว 7 วันจากวันที่ตาย จึงได้ถือเอาวันที่ 8 เป็นวันอุทิศผล

ลำดับพิธีทำบุญ 7 วัน

(ทำบุญตอนเพล)

การทำบุญ 7 วัน ถ้าทำวันเดียว ตายวันศุกร์ ให้ทำวันศุกร์ในสัปดาห์ต่อไป

- 10.00 น. - พระสงฆ์ประจำอาสนะ
- เจ้าภาพจุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัย กราบพระรัตนตรัย 3 ครั้ง แล้วไปจุดเทียนธูปที่เบ็องหน้าศพ เคารพศพแล้ว และกลับมาที่นั่งเดิม
 - อาราธนาศีล รับศีล อาราธนาพระปริตร แล้ว วังพระสงฆ์สวดพร้อมกัน (ถ้ามีพิธีเทศน์และพิธีสวดมนต์ติดต่อกันไป ให้อาราธนาพระปริตรต่อทันที ส่วนศีลนั้น ให้อาราธนาและรับศีลตอนมีเทศน์)
- 11.00 น. - ถวายภัตตาหารเพลพระสงฆ์ที่สวดพระพุทธรูป
- 12.00 น. - พระสงฆ์ฉันเสร็จนำเครื่องไทยธรรมเทียบแล้วเชิญเจ้าภาพถวายไทยธรรม
- เก็บไทยธรรมแล้วชักผ้าภูษาโยงหรือด้ายสายสิญจน์ (กรณีมีการบังสุกุล)
 - เจ้าภาพทอดผ้าบังสุกุล (ถ้ามี)
 - พระสงฆ์ชักผ้าบังสุกุลแล้ว อนุโมทนา
 - เจ้าภาพกรวดน้ำ
- 13.30 น. - เจ้าภาพจุดเทียนธูปที่โต๊ะบูชาก่อน แล้วจุดเทียนประจำภันท์ เทศน์ (เทียนส่องธรรม หรือเทียนส่องดูหนังสือเทศน์)
- พระเทศน์ขึ้นสู่ธรรมาสน์
 - อาราธนาศีล อาราธนาธรรม
 - เมื่อพระสงฆ์เริ่มเทศน์ด้วยการบอกศักราชก่อน ระหว่างนี้ เจ้าภาพจุดเครื่องห้า (เครื่องทองน้อย) ของศพก่อน แล้วจุดเครื่องห้าของเจ้าภาพ หรือจะจุดติดต่อกับจุดเทียนประจำภันท์เทศน์ หรือจุดระหว่างอาราธนาธรรมก็ได้
 - พระสงฆ์แสดงธรรมจบ เจ้าภาพไปจุดเทียนธูป ณ ที่เบ็องหน้าพระสงฆ์สวดรับเทศน์ พระสงฆ์ 4 รูป (ถ้ามี) สวดธรรมคาถาต่อจนจบ
 - เจ้าภาพถวายไทยธรรม เจ้าหน้าที่เก็บไทยธรรมแล้วชักผ้าภูษาโยง
 - เจ้าภาพทอดผ้าบังสุกุล
 - พระสงฆ์อนุโมทนา
 - เจ้าภาพกรวดน้ำ
 - เจ้าภาพกราบพระรัตนตรัย
 - พระสงฆ์เดินทางกลับ
- หมายเหตุ** กรณีจัดพิธีในภาคเช้า โดยมีพิธีเทศน์และสวดมนต์ก่อนถวายภัตตาหารเพล และมีการสวดมาติกาบังสุกุล ให้อาราธนาศีล- รับศีลตอนพระสงฆ์เทศน์ เมื่อจบการเทศน์ให้อาราธนาพระปริตร เพื่อพระสงฆ์สวดพระพุทธรูปต่อทันที

การปฏิบัติพิธี ฯ

พิธีเทศน์

เจ้าภาพ ฯ จุดเทียนธูปที่โต๊ะหมู่บูชาพระพุทธรูป นั่งคุกเข่า ประนมมือ (กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย) แล้วกราบ 3 หน เสร็จแล้วจุดเทียนบูชาพระธรรม (ตั้งอยู่หน้าธรรมาสน์) จุดเทียนสองธรรม (เทียนอ่านหนังสือเทศน์) แล้วมอบให้พิธีกรนำไปตั้งบนธรรมาสน์ ต่อจากนั้น จึงไปจุดเทียนธูปบูชาศพ และจุดเทียนธูปเครื่องทองน้อยที่ตั้งอยู่ข้างหน้าศพ หันด้านดอกไม้ไปทางพระสงฆ์รูปที่แสดงธรรม แล้วกราบ 1 ครั้ง

พิธีกรอาราธนาศีล รับศีล แล้วอาราธนาธรรม

เจ้าภาพ ฯ จุดเทียนธูปเครื่องทองน้อย ซึ่งตั้งอยู่ ด้านหน้าทางขวามือ แล้วหันด้านดอกไม้ไปทางพระสงฆ์รูปเทศน์ ประนมมือตั้งใจฟังพระธรรมเทศนา

พระสงฆ์แสดงธรรมจบแล้ว เจ้าภาพ ฯ จุดเทียนธูปที่โต๊ะหมู่บูชาหน้าอาสน์สงฆ์ ซึ่งตั้งอยู่เบื้องหน้าพระสงฆ์รูปสวดรับเทศน์ แล้วน้อมตัวลงยกมือไหว้ จากนั้น กลับไปนั่งที่เดิม ประนมมือตั้งใจฟังพระสงฆ์สวดพระคาถาธรรมบรยาย

พระสงฆ์สวดพระคาถาธรรมบรยายจบ เจ้าภาพ ฯ ถวายเครื่องกัณฑ์เทศน์แด่พระสงฆ์รูปแสดงธรรม และถวายไทยธรรมแด่พระสงฆ์รูปสวดรับเทศน์ แล้วกลับไปนั่งที่เดิม

พิธีกรทอดผ้าอุษาโยงหรือด้ายสายสิญจน์

เจ้าภาพ ฯ ทอดผ้าบังสุกุล แล้วกลับไป นั่งที่เดิม ประนมมือ ตั้งใจฟังพระสงฆ์กล่าวคำพิจารณาผ้าบังสุกุล

พระสงฆ์อนุโมทนา

เจ้าภาพกรวดน้ำ

พิธีสวดพระพุทธรูป

พระสงฆ์นั่งบนอาสน์สงฆ์แล้ว

พิธีกรอาราธนาพระปริตร

พระสงฆ์สวดจบแล้ว เจ้าภาพ ฯ ทอดผ้าบังสุกุล

พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล (ยังไม่ให้พร เพราะวั นรุ่งขึ้น เจ้าภาพ ฯ จะนิมนต์มาฉันภัตตาหารเพล พระสงฆ์จึงให้พรตอนนั้น)

พิธีสวดถวายพรพระ

รุ่งขึ้นเวลาใกล้เพล พระสงฆ์นั่งบนอาสน์สงฆ์แล้ว

เจ้าภาพ ฯ จุดเครื่องสักการะ บูชาพระรัตนตรัย กราบพระรัตนตรัย 3 ครั้ง และบูชาศพดังกล่าวแล้ว

พิธีกรอาราธนาศีล ผู้ร่วมพิธี ฯ รับศีล พระสงฆ์สวดถวายพรพระจบแล้ว
 ถวายภัตตาหารเพล ถวายเครื่องไทยธรรม
 พระสงฆ์อนุโมทนา
 เจ้าภาพ ฯ กรวดน้ำ

พิธีสวดมาติกาบังสุกุล

พระสงฆ์นั่งบนอาสน์สงฆ์แล้ว
 เจ้าภาพ ฯ จุดเทียนธูปเครื่องสักการะบูชา กราบพระรัตนตรัย 3 ครั้ง
 พระสงฆ์สวดมาติกา จบแล้ว
 ฝ่ายเจ้าภาพ ฯ ช่วยกันถวายไทยธรรม (ถ้ามี)
 พิธีกรลาดผ้าภูษาโยง หรือทอดด้ายสายสิญจน์
 ฝ่ายเจ้าภาพ ฯ ช่วยกันทอดผ้าบังสุกุลที่ผ้าภูษาโยงหรือด้ายสายสิญจน์ (ไม่ต้อง
 ยกถวายพระสงฆ์) เสร็จแล้วจะกลับไปนั่งที่เดิม หรือนั่งเบื้องหน้าพระสงฆ์ก็ได้ ประนมมือฟังพระสงฆ์
 กล่าวคำพิจารณาผ้าบังสุกุล
 พระสงฆ์อนุโมทนา
 เจ้าภาพ ฯ กรวดน้ำ
 ถ้าอาสน์แคบ จะนิมนต์พระสงฆ์ขึ้นพิจารณาผ้าบังสุกุลเป็นชุด ๆ ไปจนกว่าจะครบตาม
 จำนวนที่นิมนต์มาก็ได้

การทำบุญ 50 วัน และ 100 วัน

เมื่อครบ 50 วัน และครบ 100 วันนับจากวันที่ถึงแก่กรรม นิยมจัดงานบำเพ็ญกุศล
 ทำบุญเลี้ยงพระเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย โดยจัดงานเช่นเดียวกับการทำบุญ 7 วัน

การบรรจุศพ

ในต่างจังหวัด เมื่อเจ้าภาพได้บำเพ็ญกุศลศพครบ 3 วัน 7 วัน 50 วัน หรือ 100 วันแล้ว
 ยังไม่ทำการฌาปนกิจ จะต้องเก็บไว้เพื่อรอญาติหรือรอโอกาสอันเหมาะสม จะเก็บศพไว้ที่บ้านหรือที่
 วัดก็สุดแล้วแต่สะดวก ถ้าเก็บไว้ที่วัด ก็นิยมการบรรจุศพ พิธีบรรจุศพนั้น เมื่อเจ้าภาพบำเพ็ญกุศล
 ครบ 3, 7, 50, 100 วันหรือมากกว่านั้นแล้ว พอได้เวลา (ส่วนมากเป็นเวลา 15.00 - 17.00 น.) ก็นำ
 ศพไปยังสถานที่บรรจุ นำหีบศพเข้าที่เก็บแต่ยังไม่ปิดที่เก็บ เชิญแขกเข้าเคารพศพโดยเจ้าภาพจัดหา
 ดินเหนียวก้อนเล็ก ๆ ห่อกระดาษ สีขาว-ดำใส่ถาดไว้เพื่อแจกแขกคนละก้อน จะมีดอกไม้ด้วยก็ได้
 เมื่อแขกนำดินเหนียวและดอกไม้ไปวางเคารพศพแล้ว เจ้าภาพก็ทอด ผ้าบังสุกุลที่ปากหีบศพและ

นิมนต์พระสงฆ์ชักผ้าบังสุกุลแล้วก็เก็บศพเป็นอันเสร็จพิธีฯ ผู้ จัดการฌาปนสถานก็จัดการปิดที่เก็บ หีบศพต่อไป

ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ถ้าญาติประสงค์จะเก็บศพไว้ก่อน จะต้องเตรียม ผ้าไตร ดอกไม้ ธูป เทียน ลูกดินห่อด้วยกระดาษสีขาว- ดำ และนิมนต์พระสงฆ์ชักผ้าบังสุกุล 1 รูป ไว้ ในวันสุดท้ายของการสวดพระอภิธรรม เพื่อดำเนินการบรรจุศพไว้ในสุสานต่อไป

บรรจุที่สุสาน

- การเตรียมการ - นิมนต์พระสงฆ์นำศพตามจำนวนที่ต้องการ (นิยม 1 รูป)
- ผ้าบังสุกุลตามจำนวนพระสงฆ์ (มักใช้ผ้าสบง)
 - ห่อดินขาว-ดินดำ (ตามจำนวนผู้เข้าร่วมพิธี)
 - ช่อดอกกุหลาบ - พวงดอกมะลิ (ตามจำนวนผู้เข้าร่วมพิธี บางแห่งไม่ใช้)

การปฏิบัติ (เมื่อสวดโลงศพเข้าช่อง เหลือประมาณ 1 ใน 3)

ประธานในพิธี - ทอดผ้าบังสุกุล (วางพาดไว้บนโลงศพที่ยื่นออกมา)

พระสงฆ์ - ชักผ้าบังสุกุล

ประธานฯ - วางห่อดินขาว-ดินดำบนโลง และช่อดอกไม้

ผู้ร่วมพิธี - เคลื่อนศพเข้าเก็บ ปิดช่องหีบศพ

เจ้าภาพ - จุดธูปบูชาศพ

บรรจุที่ศาลา

- การเตรียมการ - ผ้าบังสุกุล
- ห่อดินขาว-ดินดำ ช่อดอกกุหลาบ-มะลิ

การปฏิบัติ

- ประธานในพิธี - จุดธูปเทียนเครื่องทองน้อยหน้าศพเคารพศพ
- ทอดผ้าบังสุกุลบนพานหน้าศพ (ประนมมือเมื่อพระมาชักผ้าบังสุกุล)
 - วางห่อดินขาว-ดินดำและช่อดอกไม้บนพานที่ตั้งไว้บนโต๊ะหน้าศพ
- ผู้ร่วมพิธี - ทายอดกันเข้าวางห่อดินขาว-ดินดำจนเสร็จ

การฌาปนกิจศพ

การฌาปนกิจศพ ได้แก่ การปลงศพ หรือเผาศพ เจ้าภาพจะต้องกำหนดวันที่จะทำการฌาปนกิจศพที่แน่นอน แล้วไปทำความตกลงกับเจ้าหน้าที่ของวัดที่จะทำการฌาปนกิจศพนั้นก่อน ทั้งนี้เพื่อเลือกวัน เวลา ที่ต้องการเป็นการจองไว้ก่อน การฌาปนกิจศพผู้มีสิทธิได้รับพระราชทานเพลิง หากเจ้าภาพผู้จัดการศพมีความประสงค์จะขอพระราชทานเพลิง ต้องทำหนังสือไปยัง กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง ก่อนที่จะทำการฌาปนกิจ อย่างน้อย 7 วัน

ก่อนที่จะทำการฌาปนกิจ ต้อง ให้นำศพมาตั้งสวดพระอภิธรรมอีกวาระหนึ่ง รุ่งขึ้นจึงจะทำการฌาปนกิจ แต่บางรายก็ไม่ได้ตั้งสวดพระอภิธรรมอีก เพียงแต่ยกศพขึ้นตั้งในตอนเช้า เติ่งพระเพลิง มีพระธรรมเทศนาในตอนบ่าย แล้วทำการฌาปนกิจศพในตอนเย็น การกระทำเช่นนี้เรียกว่า ตั้งเช้า เผาเย็น แต่ถ้าศพนั้นเป็นบุ พการี สามเณร ภรรยา ก็ควรตั้งสวดพระอภิธรรมอีกคืนหนึ่งก่อน เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้วายชนม์และเป็นการบำเพ็ญกุศลเพิ่มเติมให้อีก

การเตรียมงานเบื้องต้น

ถ้าเป็นงานพระราชทานเพลิงศพท่านผู้ใหญ่แห่งตระกูล นิยมมีเครื่องสังเค็ด เช่น ตู้ยา โต๊ะ เติ่ง ธรรมาสน์เทศน์ ธรรม มาสน์ปาติโมกข์ เป็นต้น อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างถวายเป็น ของสงฆ์

นิยมจัดพิมพ์หนังสือมีสารประโยชน์เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา หรือวิชาการเป็นอนุสรณ์ อย่างน้อย 1 เล่ม

จัดทำของถวายพระสงฆ์ เช่น พัดรอง ย่าม หมอน เป็นต้น อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลาย อย่างเพื่อเป็นอนุสรณ์

การตั้งศพบำเพ็ญกุศล

- จัดพิมพ์บัตรแจกแก่วงศ์ญาติสนิทมิตรสหายและท่านที่มีความเคารพนับถือ
- หรือประกาศทางสื่อมวลชนด้วยเพื่อทราบโดยทั่วกัน
- จะจัดงานสองวันหรือวันเดียวก็ได้

ก. จัดงาน 2 วัน

ถ้าจัดทำติดต่อกับงานบำเพ็ญกุศลสัตตมวารก็เริ่มจัดงานเวลาเย็นของวันที่ครบ 100 วัน

ตัวอย่างบัตรกำหนดงาน มีดังนี้
กำหนดงานพระราชทานเพลิงศพ (หรือฌาปนกิจศพ)

..... (ใส่นามของผู้ตาย)

ณ เมรุ

ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

วันที่.....เดือน..... พ.ศ. ตรงกับวัน..... ค่ำ เดือน..... ปี..... เวลา น.

(ด้านในบัตร)

รายการบำเพ็ญกุศล

วันที่.....เดือน..... พ.ศ. ตรงกับวัน..... ค่ำ เดือน..... ปี.....

เวลา 16.00 น. เชิญศพขึ้นประดิษฐานบำเพ็ญกุศล ณ ศาลาการเปรียญ

เวลา 17.00 น. พระราชาคณะแสดงพระธรรมเทศนา

พระสงฆ์ 4 รูป สวดรับเทศน์

เวลา 18.00 น. พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ 10 รูป สวดพระพุทธรูป

เวลา 19.00 น. พระสงฆ์ 4 รูป สวดพระอภิธรรม

รุ่งขึ้นวันที่.....เดือน..... พ.ศ. ตรงกับวัน..... ค่ำ เดือน..... ปี.....

เวลา 10.00 น. มีพระธรรมเทศนาอาสนสงฆ์หน้าศพ 1 กัณฑ์

เวลา 10.30 น. พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ 10 รูป สวดถวาย

เวลา 11.00 น. ถวายภัตตาหารเพลแก่พระสงฆ์สามเณร จำนวน รูป

เวลา 13.00 น. พระราชาคณะแสดงพระธรรมเทศนา

เวลา 14.00 น. พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ 10 รูป สวดคาถา

ศราทธพรต (นิยมเฉพาะงานพระราชทานเพลิงศพ)

เวลา 15.00 น. พระสงฆ์ จำนวน.....รูป สวดมาติกาและบังสุกุล

เวลา 18.00 น. เก็บอัฐิ

จึงขอประทานกราบเรียน และเรียนเชิญมาด้วยความเคารพนับถืออย่างสูง

..... เจ้าภาพ

ข. จัดงานวันเดียว

จัดแยกเป็นเอกเทศหนึ่ง ไม่เกี่ยวเนื่องกับงานบำเพ็ญกุศล 100 วัน

ตัวอย่างบัตรกำหนดงาน มีดังนี้

กำหนดงานฌาปนกิจศพ

..... (ใส่นามผู้ตาย)

ณ เมรุ.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.ตรงกับวัน.....ค่ำ เดือนปี.....

เวลา.....น.

(ด้านในบัตร)

รายการบำเพ็ญกุศล

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.ตรงกับวัน.....ค่ำ เดือน.....ปี.....

เวลา 10.00 น. เชิญศพขึ้นประดิษฐานบำเพ็ญกุศล ณ ศาลาการเปรียญ

เวลา 10.30 น. พระราชาคณะแสดงพระธรรมเทศนา 1 กัณฑ์

เวลา 11.00 น. ถวายภัตตาหารเพลแก่พระภิกษุสามเณรทั้งวัด

เวลา 13.00 น. มีพระธรรมเทศนา 1 กัณฑ์

เวลา 14.00 น. พระสงฆ์จำนวนรูป สวดมาติกาและบังสุกุล

เวลา 16.00 น. ประชุมเพลิง

เวลา 18.00 น. เก็บอัฐิ

จึงขอประทานกราบเรียน และเรียนเชิญมาด้วยความเคารพอย่างสูง

..... เจ้าภาพ

- บัตรนี้เป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้นอาจลดหรือเพิ่มได้ตามกำลังศรัทธาและความสามารถ

- บางท้องถิ่นก็ปฏิบัติแตกต่างกันออกไป พึงพิจารณาจัดงานให้ดำเนินไปตามความเหมาะสมแก่ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น

การบวชน้ำไฟ

บางรายได้ให้บุตรหลานของผู้ตายบวชเป็นสามเณรในวันที่เผาศพ เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย เรียกว่า บวชน้ำไฟ

การที่จะจัดให้บุตรหลานบวชน้ำไฟ จะต้องตกลงใจล่วงหน้าไว้ก่อน เพราะจะต้องเตรียมเครื่องบวช และผู้ที่จะบวชนั้นควรให้มีอายุพอสมควร มีความอดทนและรู้จักสิ่งที่ดีและไม่ควร หากเขาเด็กที่มีอายุน้อย ๆ ไปบวชอาจจะกระทำการที่ไม่ควรเกิดขึ้น เมื่อได้ผู้ที่จะบวชเรียบร้อยแล้ว ก็ต้องแจ้งหรือนิมนต์เจ้าอาวาสให้จัดการบวชบุตรหลานของผู้ตายตามที่ตนประสงค์

การมีพระธรรมเทศนา

การมีพระธรรมเทศนา ได้แก่ การนิมนต์พระสงฆ์มาแสดงธรรมในวัน ที่จะบรรจุศพหรือวันที่จะกระทำการฌาปนกิจ ซึ่งตามปกติจะจัดขึ้นในตอนบ่าย โดยในตอนเช้าเจ้าภาพ จะต้องจัดเตรียมอาหารมาเลี้ยงพระมือเพล เสร็จจาก การเลี้ยงพระเพลแล้ว ตอนบ่ายก็มีการแสดงพระธรรมเทศนา

เคลื่อนศพไปสู่เมรุ

การเคลื่อนศพต้องนิมนต์พระสงฆ์ 1 รูป เป็นผู้นำศพ เวียนรอบเมรุ 3 รอบ การเวียนต้องเวียนจากขวาไปซ้าย เจ้าภาพและญาติของผู้ตายต้องเดินเข้าขบวนตามศพเวียนรอบเมรุด้วย ถ้าศพนั้นมีรูปถ่ายของผู้ตาย ซึ่งนำไปตั้งไว้ในที่บำเพ็ญกุศล ก็ต้องมีผู้ถือรูปถ่ายนำหน้าศพไปในขบวน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำ มีคนถือเครื่องทองน้อยหรือกระถางธูปนำหน้าศพ เมื่อได้นำศพเวียนรอบเมรุครบ 3 รอบแล้ว ก็นำศพขึ้นตั้งบนเมรุ

พิธีแห่ศพเวียนเมรุ

การเตรียมการ

- นิมนต์พระสงฆ์อย่างน้อย 1 รูป
- คนถือกระถางธูปหรือเครื่องทองน้อย
- คนถือรูปภาพผู้ตาย
- รถบรรทุกศพหรือคนหามศพ

ลำดับการแห่ศพ (ถือหลัก พระ-กระถางธูป-รูปภาพ-ศพ)

- พระสงฆ์เดินนำหน้า (ไม่ต้องถือสายสิญจน์หรือจูงศพก็ได้)
- ถัดมาคนถือกระถางธูป (จุตธูป 1 ดอก) หรือเครื่องทองน้อย
- ถัดมาคนถือรูปภาพผู้ตาย

- ถัดมาเป็นรถบรรทุกศพหรือคนหามศพ
- ต่อจากนั้น เป็นญาติมิตรของผู้ตายเดินเกาะหีบศพ หรือเดินตามศพ
 - เดินเวียนซ้ายเมรุ (เมรุอยู่ทางซ้ายของผู้เดิน) เริ่มจากบันไดหน้าเมรุ เวียนจนครบ 3 รอบ
- ยกหีบศพขึ้นบันไดหน้าเมรุ ตั้งบนเชิงตะกอน
- เคารพ ลงจากเมรุ

การอ่านคำสวดดี

ลำดับการปฏิบัติ (ผู้อ่าน)

- เดินออกไป คำนับประธานในพิธี
- เดินขึ้นเมรุ คำนับศพแล้วยืนที่ไม่โครโฟน
- คำนับประธานฯ แล้วอ่านหมายรับสั่ง (ถ้ามี)
- อ่านประวัติย่อและคำสวดดี
- อ่านสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

(ตัวอย่าง)

ประวัติและคำไว้อาลัย

แต่

เรียน ท่านประธานในพิธีฯ ที่เคารพ

กระผม ได้รับเกียรติจากท่านเจ้าภาพ ให้เป็นผู้อ่านประวัติและคำไว้อาลัยต่อผู้วายชนม์ เพื่อเป็นการประกาศเกียรติคุณและรำลึกถึงเป็นวาระสุดท้าย ก่อนที่ร่างศพจะถูกเผาไหม้เป็นจุลต่อไป

ท่านประธานฯ และท่าน ผู้มีเกียรติที่เคารพ ร่างที่ปราศจากวิญญาณและนอนสงบนิ่งบนจิตกาธาน ปราภฏ ฐ เบื้องหน้าของท่านทั้งหลายนั้นเป็นร่างของ ผู้ซึ่งได้จากโลกนี้ไปอย่างปัจจุบันทันด่วนและไม่มีวันที่จะหวนกลับคืนมาอีกในภาพเดิม ท่ามกลางบรรยากาศที่มีแต่ความเศร้าโศกเสียใจ และอาลัยอาวรณ์ยิ่งนัก ของบิดา มารดา ภรรยา บุตร ธิดา ญาติ มิตร และความรู้สึกสลดใจยิ่งนักของผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน

การเกิด

..... เกิดเมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.
 ณ บ้านเลขที่ หมู่ที่ ตำบล อำเภอ
 จังหวัด เป็นบุตรคนที่ ในจำนวนบุตรธิดา คน
 ของ

การศึกษา

- สำเร็จการศึกษาจาก เมื่อ พ.ศ.
- สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียน เมื่อ พ.ศ.
- สำเร็จหลักสูตร จาก เมื่อ พ.ศ.

รับราชการ

- รับราชการบรรจุเข้าเป็นนักเรียนนายสิบตำรวจ เมื่อ พ.ศ.
- รับการบรรจุและแต่งตั้งเป็นสิบตำรวจตรี เมื่อ พ.ศ.
- รับราชการเลื่อนยศเป็นสิบตำรวจโท เมื่อ พ.ศ.
- รับราชการเลื่อนยศเป็นสิบตำรวจเอก เมื่อ พ.ศ.
- รับราชการเลื่อนยศเป็นจ่าสิบตำรวจ เมื่อ พ.ศ.
- รับราชการเลื่อนยศเป็นดาบตำรวจ เมื่อ พ.ศ.

การปฏิบัติราชการ

- บรรจุเข้ารับราชการ เมื่อ พ.ศ.
- เป็น เมื่อ พ.ศ.
- เป็น เมื่อ พ.ศ.
- รับพระราชทาน เมื่อ พ.ศ.

สถานภาพครอบครัว

..... ได้สมรสกับ
 ธิดาของ กับ เมื่อ พ.ศ.
 มีบุตรธิดาจำนวน คน คือ

1.
2.
3. ฯลฯ

คำสดุดี

..... ขณะที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น ได้ปฏิบัติราชการด้วยความแข็งแรง
 ขยัน อดทน มีความสามารถ และซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่ไว้วางใจของผู้บังคับบัญชา เป็นที่เคารพของ
 ผู้ใต้บังคับบัญชา และเป็นที่รักของเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างยิ่ง ทั้งเป็นผู้เอาใจใส่ดูแลและเลี้ยงดูบิดา
 มารดา ภรรยาและบุตรธิดาด้วยความรักและความห่วงใย ตลอดถึงเป็นผู้มีความเลื่อมใสศรัทธา
 ในพระบรมพุทธศาสนาอย่างยิ่ง กอปรกับกิจวัตรของผู้นายชนม์เป็นผู้มีความอ่อนโยน และมีความ
 ร่าเริงอยู่เสมอ เป็นที่เมตตาของผู้บังคับบัญชา และเป็นที่รักใคร่นับถือของญาติมิตรโดยทั่วหน้า
 ในวาระสุดท้าย..... ได้
 และเสียชีวิตด้วยอาการอันสงบ เมื่อวันที่ เดือน พ.ศ. เวลา นาฬิกา
 รวมสิริอายุได้ ปี

บทปลง

อันความตายนั้น เป็นสภาพที่ทุกคนจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ สรรพสัตว์ที่เกิดมาบนผืนปฐพีนี้ จำต้องมีการพลัดพรากจากโลกนี้ เพื่อไปสู่ สัมปรายภพในเบื้องหน้า บัณฑิตท่านอุปมาชีวิตไว้ว่า **หยาดน้ำค้างที่อยู่ยอดหญ้าเมื่อแสงอาทิตย์ส่องมา ย่อมเหือดแห้งหายไปได้อย่างเร็ว ไม่ต้องอยู่ได้นานฉันใด ชีวิตของมนุษย์ก็เปรียบเหมือนหยาดน้ำค้างฉันนั้น**

ชีวิตของมนุษย์นั้นสั้นนิดเดียว แต่ว่ามีทุกข์มาก ดังนั้น บุคคลที่กระทำคุณงามความดีไว้ เมื่ออยู่ในโลกนี้ ย่อมบันเทิงใจ และเมื่อละจากโลกนี้ไปแล้ว ก็ย่อมบันเทิงใจ ได้ชื่อว่า ย่อมบันเทิงใจในโลกทั้งสอง เพราะได้เห็นการกระทำอันบริสุทธิ์ของตนแล้ว เมื่อยังมีชีวิตอยู่ ได้สร้างคุณงามความดีไว้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและศาสนา โดยสมควรแก่อัตภาพ เมื่อมา ประสมภพกรรม เช่นนี้ จึงเชื่อว่า คุณงามความดีที่ได้ประกอบไว้นั้น ย่อมส่งผลให้บันเทิงใจในโลกหน้า

ด้วยอำนาจบุญกุศลที่ท่านเจ้าภาพได้บำเพ็ญมา ด้วยความตั้งใจที่จะอุทิศกัลปนาผล ทักษิณานุประทาน จงดลบันดาล าลให้ดวงวิญญาณของผู้วายชนม์ได้รับทราบเป็นปัตตานุโมทนาด้วย เพื่อสำเร็จหิตานุหิตประโยชน์ โดยสมควรแก่คติในสัมปรายภพ นั้นเทอญ

(อ่านด้วยเสียงแผ่วเบา)

“ขอให้ดวงวิญญาณของผู้วายชนม์ไม่ว่าจะสถิต ณ พิมานใด จงล่งรู้ถึงการบำเพ็ญ กุศลที่ผู้บังคับบัญชา บิดา มารดา ภรรยา บุตรธิดา ญาติมิตร เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา ได้ อุทิศส่วนกุศลไปให้ และด้วยอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและคุณงามความดีที่ผู้วายชนม์ได้ประกอบ ไว้แล้วเองอย่างดี ตลอดถึงกุศลทักษิณาทานอุทิศทั้งหมด ดังกล่าวมาจงส่งผลดลบันดาล ประทานพร ให้ดวงวิญญาณของ.....จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพนั้นเทอญ.

การทอดผ้าบังสุกุล

การทอดผ้าบังสุกุลนั้น เจ้าภาพจะต้องพิจารณาว่า แขนงผู้มีเกียรติชั้นผู้ใหญ่ที่เชิญไว้ มีจำนวนเท่าใดก็จัดผ้าไตรเท่ากับจำนวนแขนงชั้นผู้ใหญ่ การที่จะใช้ผ้าไตรสำหรับทอดผ้าบังสุกุล มาก น้อยเพียงใดนั้น ควรให้เป็นไปตามความเหมาะสม

การเชิญแขนงขึ้นทอดผ้าบังสุกุล เจ้าภาพจะต้องไปเชิญด้วยตนเอง โดยมีผู้ถือพานผ้าไตร ตามเจ้าภาพไปด้วย แต่ถ้าแขนงที่เป็นประธานเป็นผู้ใหญ่ชั้นสูง หรือเป็นผู้บังคับบัญชาชั้นสูงของ เจ้าภาพก็ควรถือพานผ้าไตรไปเชิญด้วยตนเอง เมื่อแขนงรับเชิญลุกจากที่นั่ง เจ้าภาพหรือผู้ถือพาน ผ้าไตรก็เดินตามแขนงนั้นไป เมื่อขึ้นบันไดเมรุแล้วก็ส่งมอบผ้าไตรให้ ผู้ทอดผ้าก็จะรับผ้าไตรนำ ไปวางลงตรงที่สำหรับทอดผ้า แต่ถ้าไม่มีการจัดที่สำหรับทอดผ้าไว้ ก็วางผ้าไตรนั้นลงบนหีบศพ ทางด้านหัวนอนศพ แล้วผู้ทอดผ้าก็คอยอยู่จนกว่าพระสงฆ์จะมาชักผ้าบังสุกุล

นอกจากเจ้าภาพจะนำผ้าไตรไปเชิญแขกด้วยตนเองแล้ว ดอกไม้รูปเทียนที่จัดไว้สำหรับ
ประธาน เจ้าภาพก็ต้องนำไปเชิญด้วยตนเอง

ลำดับการเชิญ

- เจ้าภาพต้องเตรียมอุปกรณ์ประชุมเพลิงศพไว้ให้พร้อมบนเมรุ
- เชิญท่านผู้มีอาวุโสน้อยไปหาท่านผู้มีอาวุโสมากขึ้นไปตามลำดับ
- เชิญประธานในพิธี ขึ้นทอดผ้าบังสุกุลเป็นอันดับสุดท้าย เมื่อท่านทอดผ้าบังสุกุลแล้ว ก็เชิญท่านประกอบพิธีประชุมเพลิงสืบต่อกันไปทันที

การปฏิบัติสำหรับผู้เชิญและผู้รับเชิญ

ก. สำหรับผู้เชิญ

- มีภาชนะสำหรับรองรับผ้าบังสุกุล เช่น พานกะไหล่ทอง หรือตะลุ่มมุก เป็นต้น
- ถือภาชนะใส่ผ้าบังสุกุลด้วยมือทั้งสอง ประคองเข้าไปเชิญครั้งละ 1 ท่าน (เมื่อผู้รับเชิญมีจำนวนน้อยท่าน)
- เดินเข้าไปหาผู้รับเชิญ ทำความเคารพแล้วกล่าวคำเชิญและเดินตามหลังผู้รับเชิญนั้นไป โดยเดินไปทางด้านซ้ายมือของท่าน
- ขึ้นเมรุ ยืนห่างจากผู้รับเชิญประมาณ 1 ก้าว มือทั้งสองประคองภาชนะใส่ผ้าบังสุกุล ยื่นมอบให้ท่าน
- ลงจากเมรุ เตรียมผ้าบังสุกุลใส่ภาชนะรองรับไปเชิญท่านต่อ ๆ ไป

ข. สำหรับผู้รับเชิญ

- เมื่อได้รับเชิญ ฟังลุกขึ้นเดินไปข้างหน้าผู้เชิญโดยยังไม่ได้อรับผ้าบังสุกุล ขึ้นเมรุแล้ว ยืนเบื้องหน้าหีบ โลง หรือโกศศพ ทำความเคารพตามประเพณีนิยม รับผ้าบังสุกุล แล้ววางทอดไว้ ณ ภาชนะที่เขาเตรียมรองรับ (ถ้าไม่มีที่รองรับ ก็วางบนหีบ-โลงศพ)
- ขณะที่พระสงฆ์ขึ้นไปบนเมรุ ฟังน้อมตัวลงยกมือไหว้ ขณะที่ท่านพิจารณาผ้าบังสุกุล ฟังประนมมือ และขณะที่พระสงฆ์ลงจากเมรุ ฟังน้อมตัวลงยกมือไหว้อีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงลงจากเมรุ
- ถ้าเป็นประธานในพิธี ครั้นทอดผ้าบังสุกุล และทำความเคารพพระสงฆ์แล้ว ฟังเริ่มประกอบพิธีประชุมเพลิงศพต่อไป

พิธีฉาบปูนกัศพ

การเตรียมการ

- ผ้าไตรทอดบังสุกุล (ไม่ควรมากกว่า 5 ไตร)
- ดอกไม้จันทร์ (ตามจำนวนผู้เข้าร่วมพิธี)
- พระสงฆ์ 4 รูป (สวดหน้าไฟ)
- ไทยธรรมถวายพระสวดหน้าไฟ

การปฏิบัติ

- ประธานในพิธี - ขึ้นไปทอดผ้าไตรบนเมรุ (เมื่อได้รับเชิญ)
- เคารพศพ
 - รับผ้าไตรจากเจ้าภาพหรือเจ้าหน้าที่วางขวางบนฐานโยงบนพาน แล้วยืนเลี้ยวอยู่ข้าง ๆ
 - พนมมือ เมื่อพระสงฆ์มาชักผ้าบังสุกุล
 - รับกระทงขมาศพวางไว้ได้หีบศพด้านศีรษะศพ (ถ้ามี)
 - รับดอกไม้จันทร์จุดที่ตะเกียงแล้ววางไว้ได้หีบศพ
 - เคารพศพแล้วลงจากเมรุ
- ผู้ร่วมพิธี - ทอยยี่ขึ้นไปวางดอกไม้จันทร์ จนเสร็จสิ้น
- เจ้าภาพ - รอเผาจริง

- หมายเหตุ - ขณะผู้เข้าร่วมพิธีทยอยกันขึ้นไปวางดอกไม้จันทร์และลงมาที่บ้านใด เจ้าภาพนิยมไปยืนขอบคุณแขกที่เชิญบ้านใดด้วย หรือบางทีก็ไป เดินขอบคุณแขกตามที่นั่งก่อนถึงกำหนดเวลาประกอบพิธีฉาบปูนกัศพ
- ถ้าเป็นศพมีกองเกียรติยศให้ปฏิบัติตามขั้นตอนเช่นเดียวกับพิธีพระราชทานเพลิงศพ

พิธีพระราชทานเพลิงศพ (ส่วนกลาง)

การเตรียมการ เหมือนพิธีฉาบปูนกัศพทั่ว ๆ ไป มีเครื่องขมาศพ ไฟและดอกไม้จันทร์พระราชทาน ซึ่งเจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังเชิญมาก่อนกำหนดเวลาเล็กน้อย (ถ้าเป็นต่างจังหวัดจะเป็นห่อหีบเพลิงพระราชทาน ซึ่งมีกล่องไม้ขีด ฐูปเทีย ยน และดอกไม้จันทร์ ซึ่งเจ้าภาพได้รับมาจากสำนักพระราชวัง)

การปฏิบัติ (หลังจากทอดผ้าบังสุกุลบนเมรุเรียบร้อยแล้ว)

- ประธานในพิธี - ถวายคำนับไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่
- รับกระทงขมาศพ วางไว้ได้หีบศพด้านศีรษะศพ (ถ้าศพมีกองเกียรติยศก็เป่าแตรนอนที่ตอนนี้ และประธานฯ ยืนตรงจนกว่าจะจบแตรนอน)

- รับผิดชอบต่อจุดที่ตะเกียงแล้ววางไว้ได้หีบศพ (ถ้าศพมีกองเกียรติยศก็เป่าแตรเคราฟ ตอนนี ประทานฯ ยืนตรงจนกว่าจะจบแตรเคราฟ)
- เคราฟศพ
- ถวายคำนับไปทางทิศเดิมอีกครั้งหนึ่ง
- ลงจากเมรุ
- ผู้ร่วมพิธี - ทบอยกันขึ้นไปวางดอกไม้จันทน์จนเสร็จสิ้น
- เจ้าภาพ - รอเผาจริง

พิธีพระราชทานเพลิงศพ (ต่างจังหวัด)

การเตรียมการ

- เหมือนพิธีฌาปนกิจศพทั่วไป
- หีบเพลิงพระราชทานที่ได้รับจากสำนักพระราชวัง ซึ่งเชิญไปไว้บนโต๊ะบนเมรุก่อนถึงเวลาพระราชทานเพลิงเล็กน้อย

การปฏิบัติ หลังจากทอดผ้าบังสุกุลบนเมรุเรียบร้อยแล้ว

- ประธานในพิธี - วางกระทงดอกไม้มาศพ
- พิธีกร - แก่ห่อหีบเพลิงพระราชทาน มีไม้ขีดไฟ ธูปเทียน และดอกไม้จันทน์แล้วยื่นให้ประธานฯ
- ประธานฯ - ถวายคำนับไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ รับไม้ขีด ชิดไฟจุดดอกไม้จันทน์ วางไว้ได้หีบศพ พร้อมทั้งธูปเทียนไม่ระกำด้วย
- เคราฟศพ
- ถวายคำนับไปทิศเดิมอีกครั้งหนึ่ง
- ผู้เข้าร่วมเข้าพิธี - ทบอยขึ้นไปวางดอกไม้จันทน์จนเสร็จสิ้น
- เจ้าภาพ - รอเผาจริง
- หมายเหตุ - ถ้าเป็นศพที่มีกองเกียรติยศก็ปฏิบัติเช่นเดียวกับพิธีพระราชทานเพลิงศพ (ส่วนกลาง) ทุกประการ
- อ่านตามลำดับขั้นตอนที่สำนักพระราชวังชี้แนะ
- จบแล้วคำนับศพ แล้วหันมาคำนับประธานฯ
- ลงจากเมรุฯ

ลำดับการขึ้นเมรุเผาศพ

- ก. ถ้าเป็นงานพระราชทานเพลิงศพ ขึ้นบนเมรุเผาศพตามลำดับอาวุโสทางคุณวุฒิ
- ข. ถ้าเป็นงานฌาปนกิจศพ ขึ้นตามลำดับวัยวุฒิ

วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการเผา

1. ยืนห่างจากศพประมาณ 1 ก้าว
 2. น้อมตัวลงวางรูป เทียน และดอกไม้จันทน์ที่ เชิงตะกอนพร้อมกับพิจารณาตนเองถึงความตายอันจะมาถึงตนเช่นกันว่า “อะยมปิข เมกาโย เอวังธัมโม เอวังภาวิ เอวังอะนะตัตต”
 3. ทำความเคารพศพอีกครั้งหนึ่ง พร้อมกับนึกอธิฐานในใจ “ขอจงไปสู่สุคติๆ เกิด”
- เมื่อแขกที่ได้รับเชิญขึ้นไปทำความเคารพศพ และวางรูปเทียนและดอกไม้จันทน์หมดแล้ว ให้วงศาคณาญาติผู้สนิทมิตรสหายซึ่งใกล้ชิดกับผู้ตายขึ้นไปทำการเผาศพเป็นวาระสุดท้ายอีกครั้งหนึ่ง

ลำดับพิธีฌาปนกิจศพ

(ตัวอย่างชนิดทำวันเดียว)

09.00 น. -	เชิญศพขึ้นตั้งบนศาลาบำเพ็ญกุศล
10.15 น. -	นิมนต์พระสงฆ์ประจำที่อาสน์สงฆ์
10.20 น. -	เจ้าภาพจุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัย กราบพระรัตนตรัย 3 ครั้ง
10.25 น. -	อาราธนาพระปริตร (กรณีจัดพิธีสวดพระพุทธรูปตอนภาคเช้า)
10.30 น. -	พระสงฆ์สวดพระพุทธรูป
11.00 น. -	ถวายภัตตาหารเพล ถวายเครื่องไทยธรรม
-	พระสงฆ์อนุโมทนา เจ้าภาพฯ กรวดน้ำ
12.00 น. -	เลี้ยงอาหารกลางวันญาติมิตรและแขกที่มาในงาน
14.00 น. -	นิมนต์พระเทศน์ขึ้นพักบนอาสน์สงฆ์
14.05 น. -	เจ้าภาพจุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัย จุดเทียนกัณฑ์ เทศน์ และเทียนธูปหน้าที่ตั้งศพ
14.10 น. -	อาราธนาศีล อาราธนาธรรม (เทศน์ธรรมดาหรือเทศน์แจงก็ได้)
-	พระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนาจบแล้ว ถวายกัณฑ์เทศน์
15.00 น. -	นิมนต์พระสงฆ์ 10 รูป (หรือจำนวนตามแต่นิมนต์) ขึ้นอาสน์สงฆ์พร้อมกัน
-	มาติกาบังสุกุล
15.30 น. -	เคลื่อนศพเวียนเมรุ 3 รอบ (พระสงฆ์นำศพ 1 รูป)
15.45 น. -	เชิญศพขึ้นสู่เมรุ
16.00 น. -	แถวกองเกียรติยศเข้าที่พร้อมหน้าเมรุ(ถ้าเป็นศพที่ต้องจัดกองเกียรติยศ)
-	อ่านคำไว้อาลัย (ถ้ามี) ท้ายคำไว้อาลัยมียืนไว้อาลัย (ศพที่มีกองเกียรติยศไม่ต้องเชิญยืนไว้อาลัย)

- เจ้าภาพเชิญแขกผู้ใหญ่ทอดผ้าบังสุกุลโดยจัดลำดับจากผู้มีอาวุโสน้อยไปหาผู้มีอาวุโสมากขึ้นไปตามลำดับ
- ประธานในพิธีฯ ทอดผ้าบังสุกุลหน้าหีบศพ
- ประธานฯ (กรณีพระราชทานเพลิงศพ ให้ถวายคำนับยังทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับฯ ในวันนั้น 1 ครั้ง) วางกระถางข้าวตอกและกระถางดอกไม้ (เครื่องขมา) ที่ฐานพื้นหน้าหีบศพ แล้วทำความเคารพศพ 1 ครั้ง
- เป่าแตรนอน 1 จบ (กรณีจัดกองเกียรติยศ)
- เจ้าหน้าที่เพลิงหลวงเชิญรูปเทียนและดอกไม้จันทน์พระราชทานให้ประธานฯ (ทำในเขตกรุงเทพฯ)
- ประธานฯ จุดดอกไม้จันทน์ฯ ที่เพลิงหลวงแล้ววางลงที่กลางฐานที่ตั้งศพ และรับดอกไม้จันทน์ของประธานฯ วางลงที่กลางฐานที่ตั้งศพนั้น (ไม่วางทับหรือเทียบเทียมดอกไม้จันทน์ฯ พระราชทาน)
- เป่าแตรคำนับ 1 จบ (กรณีจัดกองเกียรติยศ)
- ประธานฯ ถวายคำนับยังทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับฯ ในวันนั้นอีก 1 ครั้ง (กรณีพระราชทานเพลิง) ลงจากเมรุ
- เจ้าภาพเชิญแขกขึ้นประชุมเพลิง

หมายเหตุ - กรณีมีการอ่านสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและประวัติผู้วายชนม์อ่านตามลำดับดังนี้

1. อ่านสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ
 2. อ่านประวัติผู้วายชนม์
- ตามตัวอย่างนี้ เป็นศพทหาร หรือตำรวจซึ่งต้องมีกองเกียรติยศ ถ้าเป็นศพไม่มีกองเกียรติยศ ก็ต้องตัดรายการเกี่ยวกับกองเกียรติยศออก
 - ศพที่มีกองเกียรติยศ ไม่ต้องเชิญยืนไว้อาลัยหลังจากอ่านคำไว้อาลัย
 - รายการนี้เป็นแบบสมมุติขึ้นอย่างคร่าว ๆ ซึ่งยังย่อส่วนได้อีกเพื่อการประหยัดเวลา เช่น ตัดพิธีสวดมนต์เลี้ยงพระ ระฆังตอนเข้าออกได้ คงเหลือพิธีเทศน์มาติกา และบังสุกุลตอนบ้าย และตัวอย่างนี้ ตั้งศพทำบุญที่วัด ถ้าตั้งศพทำบุญที่บ้านก่อนแล้วเคลื่อนศพมาที่วัดในวันนั้น ก็เดินเวียนเมรุ แล้วนำศพขึ้นเมรุต่อไป
 - เวลาประกอบพิธีฯ เปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม
 - หากมีผ้าทอดบังสุกุลจำนวนหลายผืน จะเชิญญาติและแขกผู้ใหญ่ทอดบังสุกุลก่อนอ่านคำไว้อาลัยก็ได้ โดยเตรียมไว้สำหรับประธานฯ 1 ผืน หรือ 1 ไตร

การเก็บอัฐิ

การเตรียมการ

- เครื่องทองน้อย 1 ที่
- ผ้าบังสุกุล (นิยมใช้ผ้าสบง 3 ผืน หรือตามจำนวนพระสงฆ์)
- นิมนต์พระสงฆ์ 3 รูป (บางแห่งใช้ 1 รูป)
- น้ำอบไทย 1 ขวด
- ดอกมะลิ เหรียญเงิน เหรียญทอง (สำหรับโรยบนอัฐิ)
- โกว 1 อัน ลู้ง 1 ใบ หรือผ้าขาว 1 ผืน (ประมาณ 2 เมตร)
- ปิ่นโตอาหาร 3 ถาด
- ดอกไม้ธูปเทียน ไทยธรรม ตามจำนวนพระสงฆ์

กำหนดเวลาเก็บอัฐิ มี 2 แบบ คือ

ก. ทำพิธีเก็บอัฐิตอนเย็นวันเผา

ใช้ปฏิบัติในงานพระราชทานเพลิงศพ หรืองานฌาปนกิจศพที่จัดให้มีการบำเพ็ญกุศลอัฐิตดต่อนั้นไป เพื่อรวบรัดงานบำเพ็ญกุศลให้เสร็จภายในวันนั้น

ข. ทำพิธีเก็บอัฐิตอนเช้าวันรุ่งขึ้น

ใช้ปฏิบัติในงานเผาศพที่เจ้าภาพฯ ประสงค์จะทำบุญอัฐิในวันรุ่งขึ้น หรือยังไม่จัดทำบุญอัฐิก่อน เพราะยังไม่พร้อม วิธีนี้นิยมจัดอาหารคาวและหวานใส่หีบ โดยจัดใส่สำหรับคาวสามที่สำหรับหวานสามที่ จัดคนหาบสามคนเดินรอบเชิงตะกอนสามรอบ แล้วนำอาหารนั้นไปถวายพระสงฆ์ที่นิมนต์มาพิจารณาบังสุกุลอัฐิ

วิธีปฏิบัติ

การเก็บอัฐินั้นสุดแต่เจ้าภาพจะต้องการเก็บในวันที่ปลงศพ หรือจะเก็บในวันรุ่งขึ้นก็ได้ แต่ถ้าจะทำบุญสามหาบก็ต้องเก็บอัฐิในตอนเช้า เมื่อเจ้าภาพจะเก็บวันใดก็ต้องแจ้งความประสงค์ให้เจ้าหน้าที่ของวัดทราบ และเมื่อเวลาเก็บอัฐิ ก็ให้จัดเตรียมโกศสำหรับบรรจุอัฐิ น้ำอบหรือน้ำหอม ดอกไม้ และอาหารคาวหวานโดยนิมนต์พระสงฆ์มาบังสุกุลอัฐิ เรียกว่า แปรรูป หรือแปรธาตุ

สัปเหร่อทำพิธีแปรอัฐิ โดยหันศีรษะของศพไปทางทิศตะวันตก แล้วนิมนต์พระสงฆ์พิจารณาบังสุกุลตาย เสร็จแล้วหันศีรษะของศพไปทางทิศตะวันออก แล้วนิมนต์พระสงฆ์พิจารณาบังสุกุลเป็น

เจ้าภาพเก็บอัฐิใส่โกศ โดยเลือกเก็บอัฐิจากร่างกาย 6 แห่ง คือ กะโหลกศีรษะ 1 ชิ้น แขนทั้งสอง 2 ชิ้น และขาทั้งสอง 2 ข้าง ที่โครงหน้าอก 1 ชิ้น

อัฐิที่เหลือรวมทั้งอังคารทั้งหมด ประมวลรวมเก็บใส่กล่องโลหะคือดั่ง โศศกระเบื้องหรือหีบไม้ แล้วใช้ผ้าขาวห่อเก็บไว้สำหรับนำไปบรรจุในเจดีย์หรือนำไปลอยในกระแสน้ำไหลต่อไป เก็บอัฐิเสร็จแล้ว นำอาหารคาวหวานไปถวายพระสงฆ์ที่นิมนต์มาพิจารณาบังสุกุล

หมายเหตุ

ทำแบบย่อก็ได้กล่าวคือ หลังจากพระสงฆ์ชักผ้าบังสุกุลแล้วก็ประเคนไทยธรรมบนเมรุเลย พิธีเก็บอัฐินี้ โบราณเรียกว่า “พิธี 3 หาบ” คือ หาบของนุ่ง (สบงจีวร) หาบของกิน (คาวหวาน ถวายพระ) และหาบของใช้ (เตา หม้อ ถ้วยชาม เป็นต้น) ญาติพี่น้องช่วยกันหาบเดินเวียนเมรุ 3 รอบ ก่อนเก็บอัฐิ เรียกกันว่า “พิธีเดินสามหาบ”

ทำบุญอัฐิ (ออกทุกข์)

เมื่อเก็บอัฐิเสร็จตอนเช้า และนำอัฐิไปถึงบ้านแล้ว จะทำบุญในวันนั้นทีเดียว หรือจะพัก 3 วัน หรือ 7 วันจึงทำบุญอัฐิก็ได้ รายการในพิธีฯ ก็มีสวดมนต์เลี้ยงพระสงฆ์ บังสุกุล เทคน มีตั้งบาตรน้ำมนต์ เดินสายสิญจน์เพราะเป็นการทำบุญเรือนให้เป็นสิริมงคลแก่ผู้อยู่ข้างหลัง ในการทำบุญอัฐิ (ออกทุกข์) เจ้าภาพแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีต่างจากสีขาว-ดำได้

บรรจุอัฐิ

อัฐิที่เหลือจากการเก็บใส่โกศซึ่งได้รวบรวมใส่ห่อผ้าไว้แล้ว เจ้าภาพบางรายก็ซื้อเจดีย์มาบรรจุไว้ที่วัด บางรายก็บรรจุไว้ในเจดีย์หรือพระปรารักษ์ ซึ่งภายในองค์เจดีย์หรือพระปรารักษ์นั้นได้ทำไว้เป็นช่อง ๆ บางวัดก็ทำที่สำหรับบรรจุอัฐิไว้ตามผนัง ระเบียงของวิหารหรือโบสถ์

การบรรจุอัฐินั้น เมื่อตกลงจะทำการบรรจุไว้ที่ใด เจ้าภาพก็ต้องเตรียมไปจัดการ ณ ที่นั้น เมื่อเวลาบรรจุเจ้าภาพก็จุดธูปเทียนเคารพอัฐิ และบอกว่าจะบรรจุอัฐิไว้ในที่นั้น มีโอกาสเมื่อใดก็จะจัดการบำเพ็ญกุศลให้ และพร้อมกันนั้นก็นิมนต์พระสงฆ์ 4 รูป มาบังสุกุลให้แก่อัฐิ โดยมีของถวายพระพร้อมด้วยใบพวกราตามสมควร เมื่อได้บังสุกุลเสร็จแล้ว ก็ใช้น้ำอบหรือน้ำหอมประพรมที่ห่ออัฐินั้น แล้วจึงนำเข้าไปบรรจุ

การลอยอังคาร

การลอยอังคาร คือการนำอัฐิไปลอยในแม่น้ำหรือทะเล ญาติจะต้องจัดการด้วยตนเอง โดยจะต้องจุดธูปเทียนบูชา แล้วจึงหย่อนอังคารนั้นลงในแม่น้ำหรือทะเล พร้อมดอกไม้มารูปเทียนตามลงไปในที่ลายนั้นด้วยความเคารวะ หรือค่อย ๆ โรยอัฐิลงในน้ำที่ลำน้อยก็ได้ เหตุที่ลอยอังคารหลังจากฌาปนกิจศพแล้วเพราะเชื่อกันว่า คนเราเกิดจากธาตุ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ เมื่อแตกดับแล้วก็ควรให้กลับไปอยู่ในสภาพเดิม

- ของใช้ในพิธีฯ - ห่ออังคารหรือลู่ที่จะนำไปลอยอังคาร
- รูป 1 ดอก (หรือแจกผู้ร่วมพิธีคนละ 1 ดอกก็ได้)
- การปฏิบัติ - นำห่ออังคารหรือลู่ไปที่แม่น้ำหรือทะเล นำลงเรือห่างจากฝั่งพอสมควร (ถ้าเป็นพิธีทางราชการเก็บบรรทุกเครื่องบินไปหย่อนลงทะเล)
- จุดธูป แก้วห่ออังคารหรือเปิดลู่ อธิษฐานว่า “สังขารร่างกายของคนเราย่อมแตกดับสลายไปเป็นธรรมดา แต่เกียรติคุณความดีจะคงอยู่กับโลกตลอดไป ขอคุณงามความดีของท่าน ได้โปรดส่งเสริมดวงวิญญาณของท่านให้ได้ไปสถิตยังสุคติภพ ประสบสุขไพบูลย์เพิ่มพูนในสัมปรายภพยิ่ง ๆ ขึ้นไปเทอญ ” แล้วโปรยลงน้ำพร้อมหย่อนธูปลงไปด้วย

การจัดพิธีศพข้าราชการตำรวจ

การจัดพิธีศพข้าราชการตำรวจที่เสียชีวิตกรณีปกติ

โดยปกติเป็นหน้าที่ของทายาทของผู้เสียชีวิต และหน่วยต้นสังกัดเป็นผู้ดำเนินการจัด พิธีศพ ถ้าสำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นสมควรก็จะรับเป็นเจ้าภาพจัดการฌาปนกิจให้

ขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. แจ้งการถึงแก่กรรมที่อำเภอ หรือสำนักงานเขต
2. นำศพจากโรงพยาบาลหรือที่ซึ่งพบศพไปยังวัดหรือสถานที่จัดการศพ
3. ขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ และเครื่องประกอบเกียรติยศ
4. อาบน้ำศพและนำศพลงหีบ

4.1 กรณีได้รับพระราชทานเครื่องประกอบเกียรติยศชั้นหีบศพหรือโกศ และน้ำหลวงอาบศพ เจ้าหน้าที่กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง จะเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการให้

4.2 กรณีไม่ได้รับพระราชทานเครื่องประกอบเกียรติยศ เป็นหน้าที่ของทายาทร่วมกับพนักงานของวัดที่ทำหน้าที่จัดการศพ

5. การสวดพระอภิธรรมหรือประกอบพิธีทางศาสนา

5.1 จัดเตรียมสถานที่

5.2 พิธีกรที่ทำหน้าที่ด้านศาสนพิธี

5.3 เครื่องไทยธรรม ดอกไม้ ธูป เทียน ถวายพระสงฆ์

5.4 จัดเลี้ยงอาหารแขก

6. การขอพระราชทานเพลิงหลวง หีบเพลิง หรือดินพระราชทาน

ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นหน้าที่ของทายาทขอ งผู้เสียชีวิต โดยยื่นคำร้องขอที่งานฌาปนสถานและพิธีการ ฝ่ายสวัสดิการ 2 กองสวัสดิการ เว้นแต่ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติขึ้นไป ให้กองสวัสดิการเป็นผู้ดำเนินการ

นอกเขตกรุงเทพมหานคร เป็นหน้าที่ของทายาทของผู้เสียชีวิตหรือผู้บังคับบัญชาหน่วยต้นสังกัด โดยยื่นคำร้องที่ตำรวจภูธรจังหวัด แล้วให้หน่วยที่รับคำร้องทำหนังสือขอพระราชทานเพลิงหลวง หีบเพลิง หรือดินพระราชทาน แล้วแต่กรณี ไปยังสำนักพระราชวัง เว้นแต่ผู้ที่ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติขึ้นไป ให้กองสวัสดิการหรือตำรวจภูธรจังหวัด แล้วแต่กรณี เป็นผู้ดำเนินการ

การเตรียมการ

6.1 กำหนดวัน เวลา ฌาปนกิจศพกับทางวัดหรือสุสานให้แน่นอน

หลักฐาน นำเอกสารตัวจริง พร้อมถ่ายสำเนารับรองเอกสาร ดังนี้

- 1) มรณบัตร
- 2) บัตรประจำตัว หรือบัตรข้าราชการของผู้ยื่นคำร้อง

การปฏิบัติ

6.2 เขียนคำร้องโดยขอแบบฟอร์มที่ งานฌาปนสถานและพิธีการ ฝ่ายสวัสดิการ 2 กองสวัสดิการ โทร. 0-2281-9906-7 โทรสาร. 0-2282-0432 หรือตำรวจภูธรจังหวัด แล้วแต่กรณี

6.3 นำหลักฐานตามข้อ 1 - 2 ไปแสดงกับเจ้าหน้าที่งานฌาปนสถานและพิธีการ ฝ่ายสวัสดิการ 2 กองสวัสดิการ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัด เมื่อตรวจสอบเสร็จแล้วคืนตัวจริงให้

การจัดพิธีศพข้าราชการตำรวจที่เสียชีวิตเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ

โดยปกติสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะรับเป็นเจ้าภาพจัดพิธีศพ และขอพระราชทานเพลิงศพข้าราชการตำรวจที่เสียชีวิตเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ โดยรวมทำที่ฌาปนสถาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นคราว ๆ ไป หรือจะแยกทำเป็นราย ๆ ไป แล้วแต่ความสะดวกและความเหมาะสม ถ้าจะมีหน่วยในสังกัดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือญาติมิตรของข้าราชการตำรวจที่เสียชีวิตจัดการเอง โดยขอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติร่วมมือช่วยเหลือด้วยก็ได้

ขั้นตอนการปฏิบัติมีดังนี้

1. แจ้งการถึงแก่กรรมที่อำเภอ หรือสำนักงานเขต
2. นำศพจากโรงพยาบาลหรือที่ซึ่งพบศพไปยังวัดหรือสถานที่จัดการศพ
3. ขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพและเครื่องประกอบเกียรติยศ
4. อาบน้ำศพและนำศพลงหีบ

4.1 กรณีได้รับพระราชทานเครื่องประกอบเกียรติยศชั้นหีบศพหรือโกศ และน้ำหลวงอาบศพ เจ้าหน้าที่กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง จะเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการให้

4.2 กรณีไม่ได้รับพระราชทานเครื่องประกอบเกียรติยศ เป็นหน้าที่ของทายาทร่วมกับพนักงานของวัดที่ทำหน้าที่จัดการศพ

5. การนำธงชาติคลุมศพข้าราชการตำรวจที่เสียชีวิตเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ให้ข้าราชการตำรวจยศพลตำรวจตรีขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้ดำเนินการได้ทันที

6. การจัดวางพวงมาลา (หรีด) สำหรับวางศพ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดแนวทางดำเนินการไว้ดังนี้

6.1 ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้สำนักงานเลขานุการตำรวจแห่งชาติจัดหัตถ์ในนามสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติไปเคารพศพ จำนวน 2 พวง

6.2 ในส่วนภูมิภาค ให้ตำรวจภูธรจังหวัดหรือกองกำกับการต้นสังกัด จัดหัตถ์ในนามสำนักงานตำรวจแห่งชาติและผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติไปเคารพศพ จำนวน 2 พวง

สำหรับค่าใช้จ่ายในการจัดทำหัตถ์ตามข้อ 6.1 และ 6.2 ให้เบิกจ่ายได้ตามระเบียบ

7. การสวดพระอภิธรรมหรือประกอบพิธีทางศาสนา

7.1 จัดเตรียมสถานที่

7.2 พิธีกรที่ทำหน้าที่ด้านศาสนพิธี

7.3 เครื่องไทยธรรม ดอกไม้ ฐูป เทียน ถวายพระสงฆ์

7.4 จัดเลี้ยงอาหาร

8. การขอพระราชทานเพลิงหลวง หีบเพลิง หรือดินพระราชทาน

ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นหน้าที่ของทนายของผู้เสียชีวิตหรือผู้บังคับบัญชาหน่วยต้นสังกัด โดยยื่นคำร้องขอ พระราชทานเพลิง หรือดินพระราชทาน ไปยังกองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง

นอกเขตกรุงเทพมหานคร เป็นหน้าที่ของทนายของผู้เสียชีวิตหรือผู้บังคับบัญชาหน่วยต้นสังกัด โดยยื่นคำร้องที่ตำรวจภูธรจังหวัด แล้วให้หน่วยที่รับคำร้องทำหนังสือขอพระราชทานเพลิงหลวง หีบเพลิง หรือดินพระราชทาน แล้วแต่กรณี ไปยังสำนักพระราชวัง

การเตรียมการ

8.1 กำหนดวัน เวลา ฌาปนกิจศพกับทางวัดหรือสุสานให้แน่นอน

หลักฐาน นำเอกสารตัวจริง พร้อมถ่ายสำเนารับรองเอกสาร ดังนี้

1) มรณบัตร

2) บัตรประจำตัว หรือบัตรข้าราชการของผู้ยื่นคำร้อง

3) ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนที่เสียชีวิตในหน้าที่ หรือเนื่องจาก การปฏิบัติหน้าที่ราชการ ให้คัดสำเนาประจำวันหรือคำสั่งให้ไปราชการ

การปฏิบัติ

8.2 หากผู้เสียชีวิตเป็นข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ให้ผู้บังคับบัญชาหน่วยต้นสังกัดทำหนังสือขอพระราชทานเพลิงศพ หีบเพลิง หรือดินพระราชทาน กรณีพิเศษ ไปยังกองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง โดยให้แสดงเหตุที่เสียชีวิตนั้น เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างไร

8.3 นำหลักฐานตามข้อ 1-3 ไปแสดงกับเจ้าหน้าที่กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง

ผู้มีสิทธิยื่นขอพระราชทานเพลิงศพ หีบเพลิง หรือดินพระราชทาน

1. สามี ภรรยา บุตร ธิดา ของผู้ถึงแก่กรรม
2. ทายาทโดยชอบธรรมของผู้ถึงแก่กรรม
3. ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากทายาท
4. ผู้บังคับบัญชาหน่วยต้นสังกัด(กรณีเสียชีวิตเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ)

9. การขอกองเกียรติยศ

หลักเกณฑ์การขอกองเกียรติยศ

1. ข้าราชการตำรวจที่เสียชีวิตมียศพลตำรวจตรีขึ้นไป
2. ข้าราชการตำรวจที่เสียชีวิตอันเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ
3. นอกจากนี้จะจัดให้ผู้ใดหรือสิ่งใด ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ได้รับ

มอบหมายเป็นผู้สั่ง นอกเขตกรุงเทพมหานคร ผู้บังคับการตำรวจภูธรขึ้นเป็นผู้สั่ง

ผู้มีสิทธิขอกองเกียรติยศ

1. สามี ภรรยา บุตร ธิดา ของผู้ถึงแก่กรรม
2. ทายาทโดยชอบธรรมของผู้ถึงแก่กรรม
3. ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากทายาท
4. ผู้บังคับบัญชาหน่วยต้นสังกัด(กรณีเสียชีวิตเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ)

10. พิธีฌาปนกิจศพ

- 10.1 จัดเตรียมสถานที่
- 10.2 พิธีกรที่ทำหน้าที่ด้านศาสนพิธี
- 10.3 จัดเครื่องบรรพชาสามเณร (ถ้ามี)
- 10.4 จัดเตรียมภัตตาหารถวายพระสงฆ์
- 10.5 จัดเตรียมของถวายพระเทศน์ (ถ้ามี)
- 10.6 จัดเตรียมผ้าไตรบังสุกุล เครื่องไทยธรรม
- 10.7 จัดดอกไม้จันทน์ ของขำรววย
- 10.8 จัดเลี้ยงอาหาร หรือเครื่องดื่ม

การจัดยามเกียรติยศสำหรับศพข้าราชการตำรวจ

ข้าราชการตำรวจที่เสียชีวิตในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ราชการซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติรับเป็นเจ้าภาพตั้งศพบำเพ็ญกุศล สมควรจัดยามเกียรติยศสำหรับศพข้าราชการตำรวจ ดังกล่าว เพื่อเป็นเกียรติในฐานะที่ได้เสียสละอย่างสูงและเพื่อเชิดชูเกียรติให้ปรากฏแก่ประชาชน จึงให้ปฏิบัติดังนี้

1. การจัดยามเกียรติยศ ให้จัดสำหรับข้าราชการตำรวจที่เสียชีวิตในหน้าที่ซึ่งมีการต่อสู้

หรือปฏิบัติราชการในหน้าที่ เฉพาะผู้ซึ่งทางราชการพิจารณาเห็นว่าเป็นผู้ประกอบคุณงามความดีให้แก่ ประเทศชาติ สมควรยกย่องเชิดชูเกียรติ

2. การจัดยามเกียรติยศสำหรับศพข้าราชการตำรวจตาม 1. ให้ผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ชั้น ผู้บังคับการหรือเทียบเท่าขึ้นไป เป็นผู้สั่งจัด

3. ยามเกียรติยศ ให้จัดยาม 1 คู่ หรือ 2 คู่ เป็นผลัดประจำตลอดเวลาที่บำเพ็ญกุศล โดยเริ่มก่อนพิธีประมาณ 30 นาที และเลิกเมื่อบำเพ็ญกุศลเสร็จเรียบร้อยแล้ว

การแต่งกาย ให้แต่งเครื่องแบบฝึก สวมรองในหมวกเหล็ก ถืออาวูประจํากาย ในท่าสํารวมแสดงความอาลัย โดยตั้งพานทํายป็นขึ้นข้างบน มือทั้งสองประสานวางบนพานทํายป็น ก้มหน้ามองพื้นในทิศทางตรงหน้า หันหน้าไปทางที่ตั้งศพ

4. การจัดยามเกียรติยศเป็นพิเศษ นอกจากที่กล่าวแล้ว แก่ ศพข้าราชการตำรวจผู้ใด อย่างไรก็ดี สํานักงานตำรวจแห่งชาติจะได้สั่งเป็นครั้งคราว ตามที่เห็นสมควร

การใช้ธงชาติคลุมศพผู้เสียชีวิตในหน้าที่ราชการ

การใช้ธงชาติคลุมศพ สืบเนื่องมาจากในอดีตมีการสงทวาร หรืออาสาศมัครของประเทศ ต่างๆ ที่เป็นพันธมิตรไปร่วมรบในสมรภูมิเกาหลี หรือเวียดนาม เมื่อทวารหรืออาสาศมัครเสียชีวิตใน สมรภูมิรบ เจํานํ้าที่ฝ่ายทวารของประเทศสงครามจะทำการคัดเลือกศพที่เสียชีวิตของมิตรประเทศ แล้วนำธงชาติคลุมศพส่งกลับภูมิลําเนาของทวารอาสาศมัครของแต่ละประเทศ จึงใช้ธงชาติคลุมศพ แต่นั้นสืบมา

ตามระเบียบการตำรวจไม่เกียตบัคดี ได้กำหนดในเรื่องการใช้ธงชาติกับผู้เสียชีวิต ไว้ดังนี้

1. การใช้ธงชาติประกอบเกียรติยศศพหรืออัฐิ ให้ใช้ธงชาติกับบุคคลดังต่อไปนี้

- (1) ประธานองคมนตรี
- (2) ประธานรัฐสภา
- (3) นายกรัฐมนตรี
- (4) ประธานศาลฎีกา
- (5) ผู้ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณมงคลนพรัตนราชวราภรณ์
- (6) ผู้ที่เสียชีวิตเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่สู้รบหรือต่อสู้ หรือช่วยเหลือการสู้รบหรือ ต่อสู้ หรือเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือช่วยเหลือราชการในการป้องกันอธิปไตย หรือรักษา ความสงบเรียบร้อยของประเทศ หรือปราบปรามการกระทำผิดต่อความมั่นคงของรัฐ หรือปราบปราม การกระทำความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(7) ผู้ที่เสียชีวิตเนื่องจากได้แสดงความกล้าหาญช่วยเหลือเจํานํ้าให้เป็น ประโยชน์อย่างสําคัญแก่ทางราชการ โดยไม่เกรงภัยอันจะเกิดแก่ชีวิตของตน

(8) บุคคลนอกจากที่กล่าวข้างต้น และเป็นผู้ที่ทางราชการเห็นสมควร สำหรับบุคคลตาม (1) (2) (3) และ (4) ต้องเป็นผู้ที่เสียชีวิตในขณะดำรงตำแหน่ง การใช้ธงชาติประกอบเกียรติยศหรืออัฐิของบุคคลตาม (6) และ (7) ใน กรุงเทพมหานคร ให้เสนอขอความเห็นชอบจากหัวหน้าส่วนราชการระดับ บกกรมที่เกี่ยวข้อง ในจังหวัด อื่น ๆ ให้เสนอขอความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอท้องที่ หรือผู้บังคับบัญชา ทหารระดับกองทัพบกหรือเทียบเท่าขึ้นไป แล้วแต่กรณี

การใช้ธงชาติประกอบเกียรติยศหรืออัฐิของบุคคลตาม (8) ให้หัวหน้าส่วนราชการ ตามวรรคสาม เป็นผู้เสนอขอความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือผู้ที่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย

2. การใช้ธงชาติคลุมศพ ให้ใช้ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) ในพิธีรับพระราชทานน้ำอาบศพหรือพิธีรดน้ำศพ
- (2) ในพิธีปลงศพตามประเพณีของทหารเรือ
- (3) ในระหว่างการเคลื่อนย้ายศพเพื่อประกอบพิธี

3. การใช้ธงชาติคลุมหีบศพหรืออัฐิ ให้ใช้ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เมื่อเชิญหรือเคลื่อนย้ายศพหรืออัฐิ เพื่อประกอบพิธีรับพระราชทานน้ำอาบศพ รดน้ำศพ หรือบำเพ็ญกุศลตามพิธีทางศาสนา
- (2) ในระหว่างการประกอบพิธีทางศาสนา
- (3) ในระหว่างการตั้งศพเพื่อรับพระราชทานเพลิงศพ ประกอบการฌาปนกิจ หรือ เคลื่อนย้ายศพไปประกอบพิธีฝัง

4. การใช้ธงชาติคลุมศพหรือหีบศพ ปกติให้ใช้คลุมตามความยาวของธง โดยให้ด้าน ต้นของผืนธงอยู่ทางส่วนศีรษะของศพ และจะต้องปฏิบัติไม่ให้เป็นการเสื่อมเสียเกียรติแก่ธง

ห้ามมิให้วางสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงบนธงชาติที่คลุมศพหรือหีบศพ

เมื่อจะรับพระราชทานน้ำอาบศพ บรรจุหรือฝังศพ ประชุมเพลิงศพตอนเผาจริง ให้ เชิญธงชาติที่คลุมศพหรือหีบศพพับเก็บให้เรียบร้อย โดยมีให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของธงสัมผัสพื้น

5. ผู้ได้รับพระราชทานโกศหรือหีบหลวงประกอบเกียรติยศอยู่แล้ว ถ้ามีสิทธิที่จะไ้ ช้ ธงชาติคลุมศพด้วย ให้กระทำได้โดยวิธีเชิญธงชาติใน สภาพที่พับเรียบร้อยใส่พานตั้งไว้เป็นเกียรติยศ ที่หน้าที่ตั้งศพ เช่นเดียวกับการตั้งเครื่องยศและเครื่องราชอิสริยาภรณ์ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าเครื่องยศและ เครื่องราชอิสริยาภรณ์

ห้ามใช้ธงชาติหรือแถบสีธงชาติคลุมทับหรือตกแต่งโกศหรือหีบศพที่พระราชทาน ประกอบเกียรติยศ

ตัวอย่างแบบการร่างหนังสือขอพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ
สำหรับข้าราชการตำรวจชั้นประทวนเสียชีวิตเนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ราชการ

ที่ ตช

ครุฑ

สถานีตำรวจ.....

ถนน.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เรื่อง ขอพระราชทานเพลิงศพ.....(ชื่อผู้เสียชีวิต).....เป็นกรณีพิเศษ

เรียน เลขาธิการพระราชวัง

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. สำเนาบรรณบัตรของผู้เสียชีวิต
 2. สำเนาคำสั่งปฏิบัติหน้าที่ราชการ และหรือ สำเนาบันทึกประจำวัน
 3. สำเนาบัตรประจำตัวข้าราชการของผู้เสียชีวิต

ด้วย.....(ชื่อผู้เสียชีวิต).....ตำแหน่ง.....(ผู้เสียชีวิต).....

สังกัด.....(ผู้เสียชีวิต).....อายุ.....ปี ถึงแก่กรรมด้วย.....(ตามใบมรณบัตร).....

ขณะปฏิบัติหน้าที่ราชการ เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.เวลา.....น.

ณ.(สถานที่เกิดเหตุ).....

ขณะนี้ผู้บังคับบัญชาและทนายทตั้งศพบำเพ็ญกุศล ณ

และกำหนดจะทำการฌาปนกิจศพ ในวันที่.....เดือน..... พ.ศ. เวลา น.

ณ ฌาปนสถาน.....ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

ขอเรียนว่า.....(ผู้เสียชีวิต)..... เป็นข้าราชการตำรวจที่เสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการจริง ในระหว่างที่มีชีวิตอยู่ข้าราชการตำรวจผู้นี้ ได้ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์อย่างแท้จริงตลอดมา

เพื่อเป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูลและครอบครัวของผู้เสียชีวิต จึงขอได้โปรดนำความขึ้นกราบบังคมทูลขอพระราชทานเพลิงศพให้เป็นกรณีพิเศษ ตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าวข้างต้น

จึงเรียนมาเพื่อขอได้โปรดพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

พ.ต.อ.

(.....)

หน่วยงาน/แผนกเจ้าของเรื่อง

ตำแหน่ง.....

โทร.

หมายเหตุ : สิ่งที่ส่งมาด้วยให้นำตัวจริงไปแสดงด้วยทุกครั้ง การลงข้อมูลในหนังสือราชการให้ใช้ข้อความตามบรรณบัตรของผู้เสียชีวิตเป็นหลัก ข้าราชการตำรวจที่เสียชีวิตเนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ราชการขอพระราชทานเพลิงศพนอกเขต กทม. ผู้บังคับบัญชาตำแหน่ง ผบก.ขึ้นไปสั่งจัดกองเกียรติยศได้

คำสั่งกรมตำรวจ

ที่ 1011/2535

การประกอบพิธีฌาปนกิจศพข้าราชการตำรวจชั้นผู้ใหญ่

ด้วยปรากฏว่า การประกอบพิธีฌาปนกิจศพข้าราชการตำรวจชั้นผู้ใหญ่ทั้งในและ นอกประจำการ เจ้าภาพบางรายขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการประกอบพิธี ไม่มีผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำ เป็นเหตุให้การจัดการ ฌาปนกิจไม่มีความสง่างาม และไม่สมเกียรติตามฐานะเมื่อครั้งดำรงตำแหน่งอยู่ในราชการกรมตำรวจ ซึ่ง เหตุการณ์ดังกล่าวอาจจะทำให้เสียภาพลักษณ์โดยส่วนรวมของกรมตำรวจได้

ฉะนั้น เพื่อให้การประกอบพิธีฌาปนกิจศพข้าราชการตำรวจชั้นผู้ใหญ่ เป็นไปอย่างสง่างาม สมเกียรติ และเป็นไปแนวทางเดียวกัน จึงให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. การแจ้งการถึงแก่กรรม ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดไว้ (ประมวลระเบียบการตำรวจ ไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 19 การถึงแก่กรรมและการฌาปนกิจ) และให้สำเนาแจ้งกองสวัสดิการ สำนักงานกำลัง พล ทราบอีกส่วนหนึ่ง

2. เมื่อกองสวัสดิการ สำนักงานกำลังพล ได้รับทราบหรือรับแจ้งการถึงแก่กรรมตามข้อ 1 ให้ มอบหมายให้งานพิธีการและบริการ กองกำลังพล 3 กองสวัสดิการ สำนักงานกำลังพล ดำเนินการดังนี้

2.1 เป็นเจ้าหน้าที่ประสานงานกับทายาทหรือเจ้าภาพ เพื่อให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก ตลอดจนประสานงานกับหน่วยที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับพิธีฌาปนกิจศพให้สง่างามและ สมเกียรติตามฐานะเมื่อครั้งดำรงตำแหน่งในกรมตำรวจ โดยพิจารณา ใช้ฌาปนสถานกรมตำรวจเป็นสถานที่ ประกอบพิธีเป็นลำดับต้น

2.2 ให้ประมวลเรื่องเสนอกองกรมตำรวจเพื่อพิจารณาสั่งการกรณีสมควรเป็นเจ้าภาพจัดการศพ หรือเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรมศพ

2.3 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ที่ทายาทควรจะได้รับจากทางราชการ

3. การดำเนินการต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นี้ สำหรับศพข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ชั้นยศพลตำรวจตรี ขึ้นไป การประกอบพิธีฌาปนกิจศพ นอกจากนี้ให้เจ้าภาพร้องขอต่อกองสวัสดิการโดยตรง

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 22 กันยายน พ.ศ.2535

พลตำรวจเอก สุวดี อมรวิวัฒน์

(สุวดี อมรวิวัฒน์)

อธิบดีกรมตำรวจ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ

ตร. โทร.2511914

ที่ 0522.5/5605

วันที่ 4 พฤศจิกายน 2536

เรื่อง แนวทางปฏิบัติกรณีข้าราชการตำรวจเสียชีวิตเนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ราชการ

เรียน ผบก.หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า

ด้วย ตร. ได้พิจารณาเห็นว่า ข้าราชการตำรวจที่เสียชีวิตเนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ราชการ เป็นผู้ที่สมควรได้รับการยกย่องและสดุดีในวีรกรรมที่ได้ปฏิบัติหน้าที่จนเสียชีวิต การประกอบพิธีศพ จึงต้องดำเนินการตามแบบอย่างธรรมเนียมของตำรวจ ให้สง่างามและสมเกียรติ อันจะทำให้ ครอบครัวและญาติของผู้เสียชีวิต ตลอดจนประชาชนทั่วไปมีความภูมิใจและทราบซึ่งใจที่กรมตำรวจ มีต่อข้าราชการตำรวจที่เสียชีวิตและครอบครัว ฉะนั้น เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติเพิ่มเติมเมื่อมี ข้าราชการตำรวจเสียชีวิตเนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ราชการ ให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

- 1.ให้ผู้บังคับบัญชาต้นสังกัด ดำเนินการจัดพิธีศพตามแบบอย่างธรรมเนียมของตำรวจ ให้สง่างามและสมเกียรติ
- 2.จัดหรีดเคศพในโอกาสแรกที่รับทราบเรื่อง
 - 2.1 ในเขต กทม.ให้ สลก. จัดหรีดในนาม ตร.และ อ.ตร.ไปเคศพ จำนวน 2 พวง
 - 2.2 ในส่วนภูมิภาค ให้ ภ .จว. หรือ กก .ต้นสังกัด จัดหรีดในนาม ตร. และ อ .ตร. ไปเคศพ จำนวน 2 พวง

ทั้งนี้ในการเบิกจ่ายเงินค่าหรีดในนาม ตร. ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือ กค . ที่ กค 0514/36272 ลง 11 ส.ค.30 ส่วนหรีดของ อ.ตร.ให้เบิกจ่ายจากเงินกองกลาง ตร.
- 3.ผู้ร่วมในพิธีศพ
 - 3.1 บช.ต้นสังกัด ผบช .ควรไปร่วมพิธีด้วยตนเอง หากติดราชการสำคัญให้จัดผู้แทนยศ พล.ต.ไปร่วมพิธีอย่างน้อย 1 นาย
 - 3.2 บก.ต้นสังกัด ให้ ผบก.ไปร่วมพิธีด้วยตนเอง หากติดราชการสำคัญให้จัดผู้แทนยศ พ.ต.อ.ไปร่วมพิธีอย่างน้อย 1 นาย
 - 3.3 ภ.จว. หรือ กก .ต้นสังกัด ให้หัวหน้าหน่วยไปร่วมพิธีด้วยตนเองและพิจารณาจัดข้าราชการตำรวจไปร่วมพิธีให้สมเกียรติอย่างเหมาะสม

โดยให้แต่ละหน่วยงานหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพในพิธีศพจนเสร็จพิธี

4.ให้ผู้บังคับบัญชาต้นสังกัด ดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวของข้าราชการ
ตำรวจผู้เสียชีวิตดังต่อไปนี้

4.1 ช่วยเหลือด้านเงินสวัสดิการต่าง ๆ โดยทันที ให้กับครอบครัวของข้าราชการ
ผู้เสียชีวิตเพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อน และยังจะสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ
ในภาพรวมด้วย

4.2 ติดตาม ดูแล ตลอดจนหาทางช่วยเหลือครอบครัวของข้าราชการตำรวจผู้เสียชีวิต
ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านอาชีพของภรรยาและบุตร ด้านการศึกษาของบุตร ฯลฯ โดยดำเนินการ
อย่างต่อเนื่องและจริงจัง อย่าให้ได้รับความเดือดร้อนอันเนื่องมาจากการเสียชีวิตของข้าราชการ
ตำรวจผู้นั้น

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

พล.ต.อ. ประทิน สันติประภพ

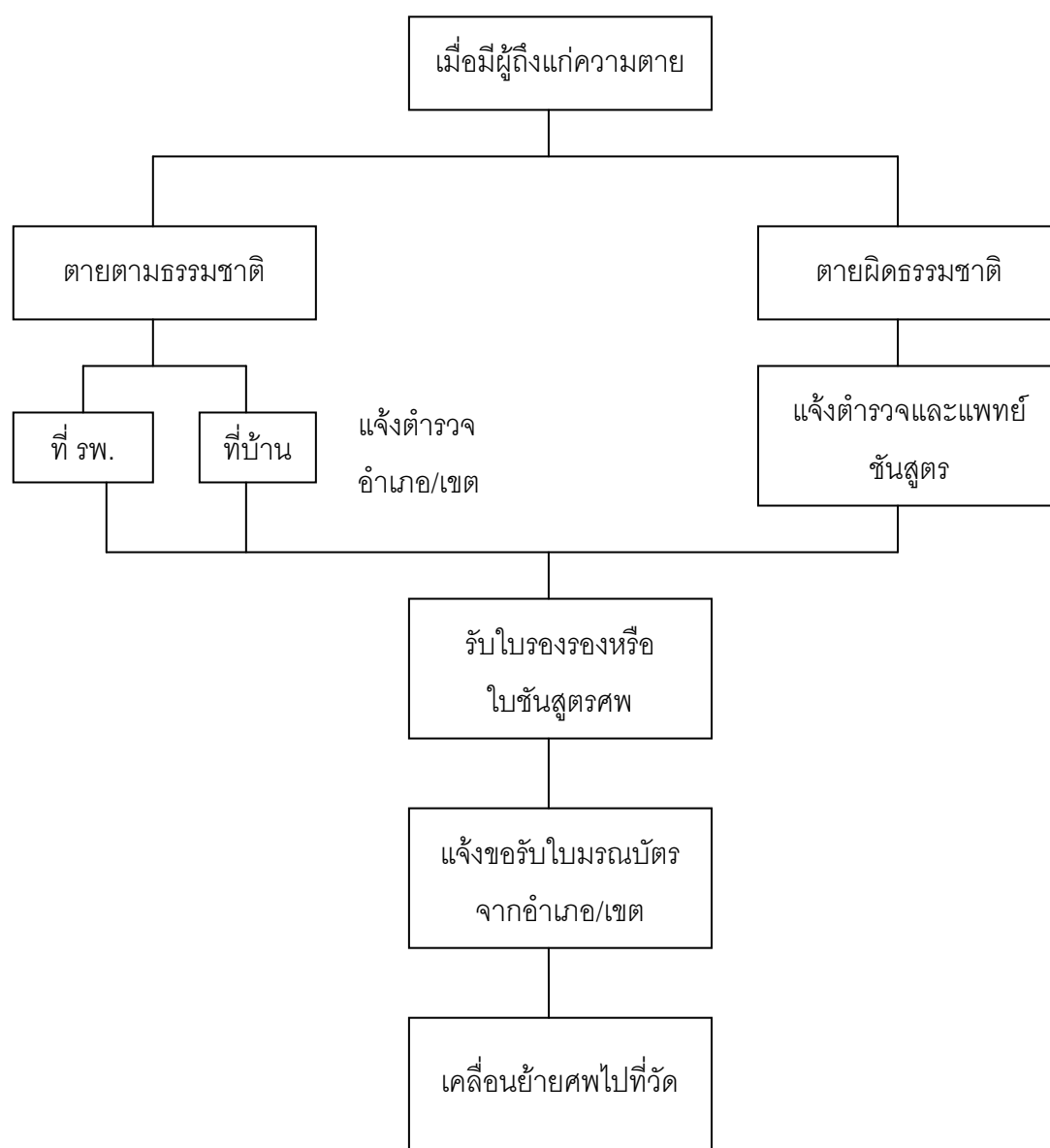
(ประทิน สันติประภพ)

รอง อ.ตร.(กศ.) รรท.อ.ตร.

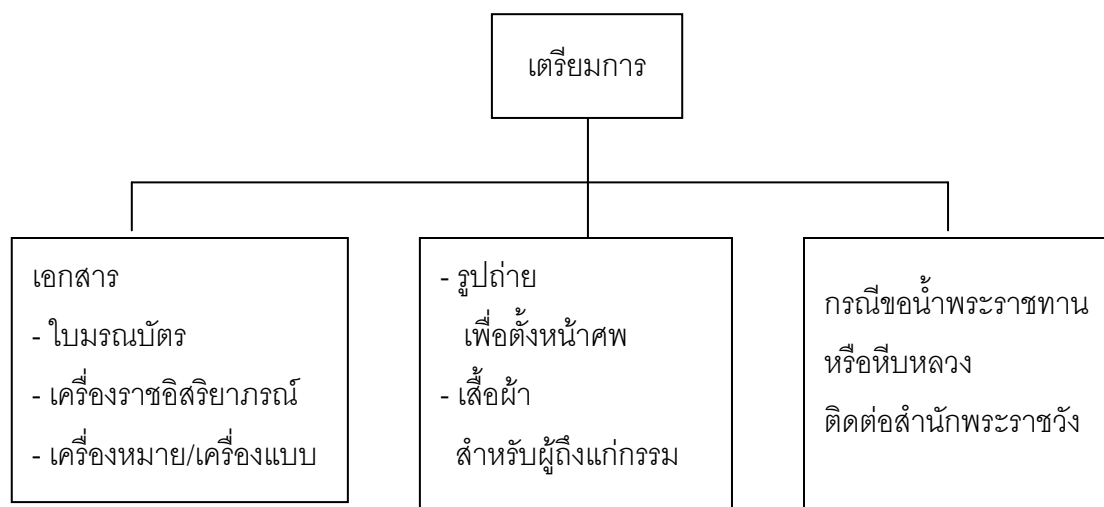
สรุป

เมื่อมีญาติมิตรสหายบุคคลในครอบครัวหรือผู้ที่เคารพรักถึงแก่ความตาย สิ่งแรกที่จะต้องกระทำคือ พยายามสะกดจิตใจ ระวังความทุกข์โศก ถือเสียวว่า ความตายเป็นสังขารที่ไม่มีใครหลีกพ้น ตั้งสติให้มั่น และปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศพ ดังนี้

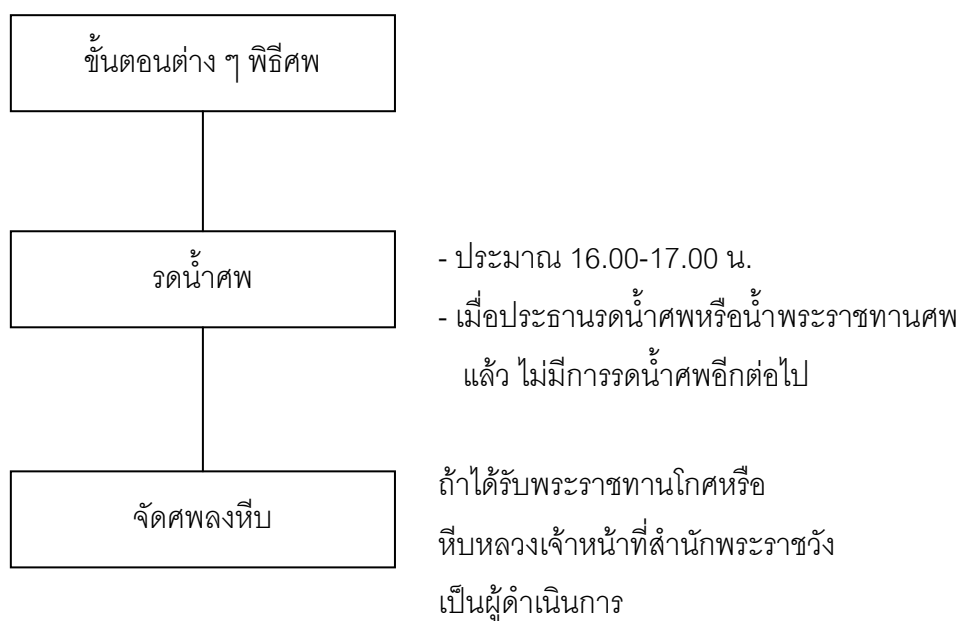
1. การปฏิบัติเกี่ยวกับศพ

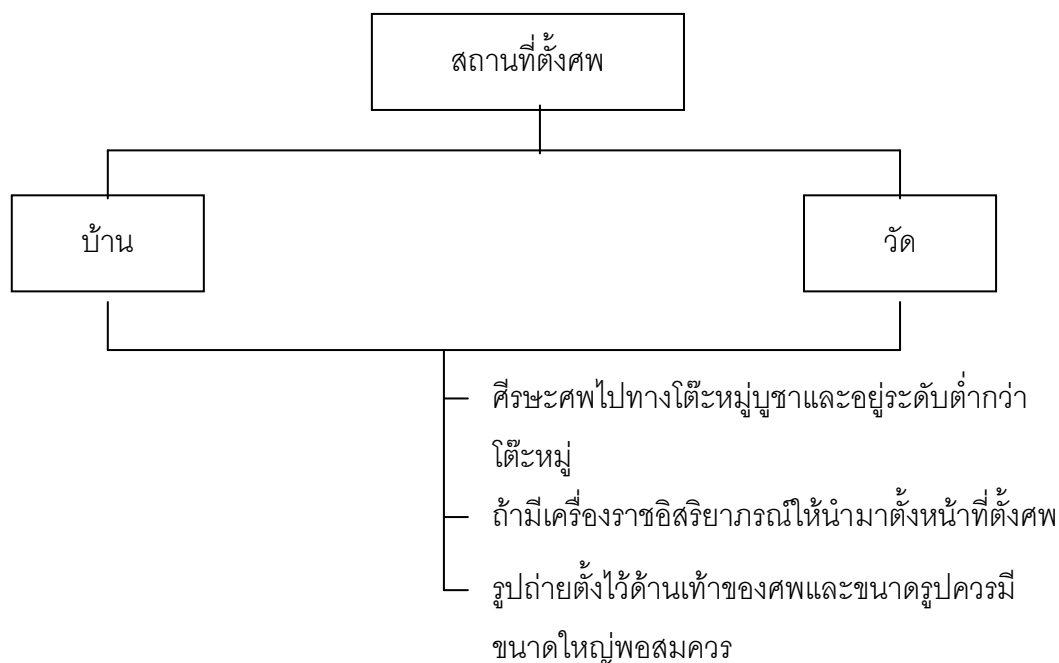
2. การเตรียมตัวเมื่อนำศพไปไว้ที่วัด

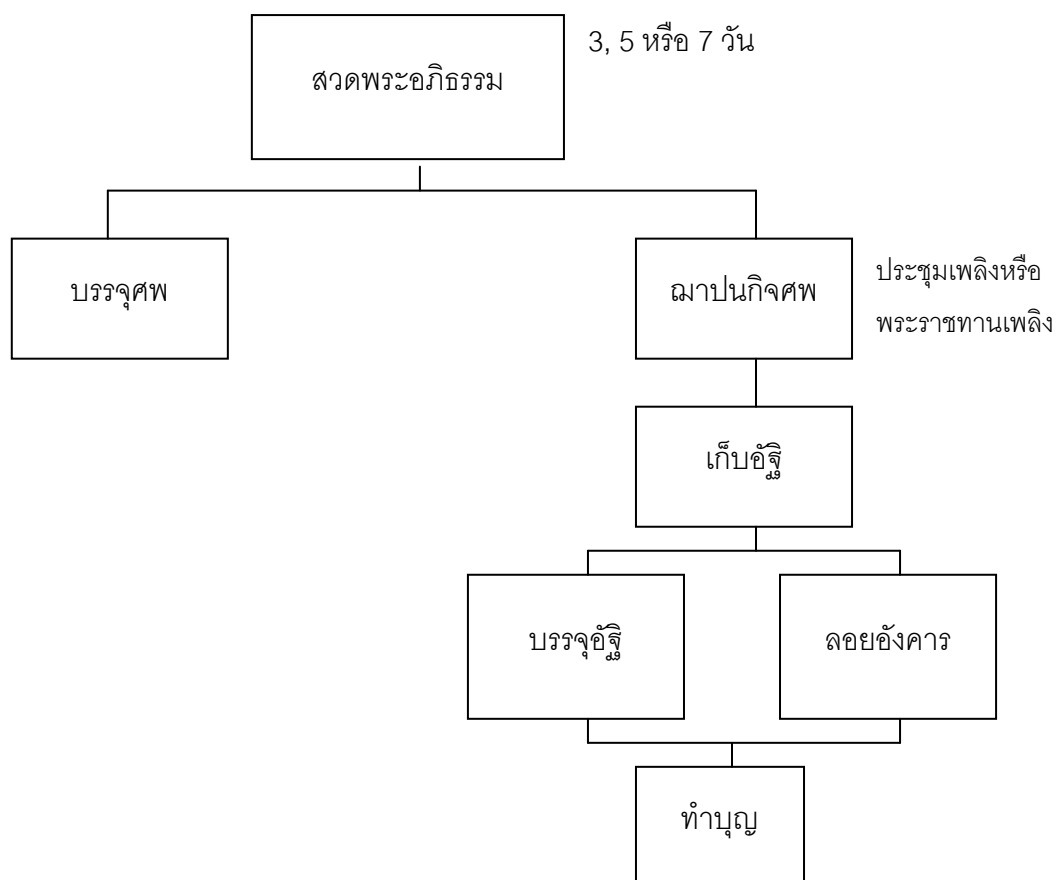
3. การปฏิบัติเกี่ยวกับพิธีศพ

4. สถานที่ตั้งศพ

5. การประกอบพิธีศพ

ระเบียบงานศพ (ว่าด้วย การขอพระราชทานต่าง ๆ)

ตั้งแต่โบราณกาลมา พระบรมวงศานุวงศ์ พระราชาคณะ ข้าราชการเมื่อสิ้นพระชนม์ ... มรณภาพ หรือถึงแก่กรรม จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานน้ำหลวงอาบศพ และเครื่องประกอบเกียรติยศ เช่น โกศ หีบ เป็นต้น เมื่อถึง เวลาที่จะทำการฌาปนกิจศพ ก็พระราชทานดอกไม้ เทียน ธูป และไฟหลวงไปพระราชทานเกียรติยศ ในปัจจุบันนี้ได้วางระเบียบไว้ว่า ผู้ที่จะได้รับ พระราชทานน้ำหลวงอาบศพ เครื่องประกอบเกียรติยศ และพระราชทานเพลิงศพมีดังนี้:-

การขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ การขอพระราชทานเพลิงศพและหีบเพลิง

ผู้มีสิทธิได้รับพระราชทานน้ำหลวง เพลิงหลวง และหีบเพลิง ต้องมีตำแหน่งชั้นและยศ ดังต่อไปนี้

1. พระสมณศักดิ์ ตั้งแต่ชั้น “พระครูสัญญาบัตร” ขึ้นไป
2. พระราชวงศ์ ตั้งแต่ชั้น “หม่อมเจ้า” ขึ้นไป
3. ผู้ที่ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์
4. ข้าราชการพลเรือนสามัญตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป
5. ข้าราชการฝ่ายทหาร ตำรวจ ยศชั้นร้อยตรี ขึ้นไป
6. พนักงานเทศบาลตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป
7. ผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตั้งแต่ “เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย” (บ.ภ.) และ “เบญจมาภรณ์มณฑลไทย” (บ.ม.) ขึ้นไป
8. ผู้มีเกียรติที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ “จุลจอมเกล้า” (จ.จ.) หรือ “ตราสืบตระกูล” (ต.จ.) ขึ้นไป
9. ผู้ที่ได้รับพระราชทานเหรียญ “รัตนาภรณ์” รัชกาลปัจจุบัน
10. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาว่านรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาลที่ถึงแก่กรรม
11. รัฐมนตรีที่ถึงแก่อนิจกรรม
12. ผู้ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เป็นกรณีพิเศษ

ขั้นตอนการขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพและเครื่องเกียรติยศประกอบศพ

เจ้าภาพหรือทายาท จะต้องจัดดอกไม้กระถาง 1 กระถาง ธูปไม้ระกำ 1 ดอก เทียน 1 เล่ม มีพานรองพร้อม ไปกราบถวายบังคมลา พร้อมด้วยหนังสือกราบบังคมทูลลา โดย ไปติดต่อที่ กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง ในพระบรมมหาราชวัง ตั้งแต่เวลา 08.30 ถึง 16.30 น. ทุกวัน

ไม่ว่าวันหยุดราชการ พร้อมทั้งนำใบมรณบัตรและหลักฐานที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดไปแสดงแก่เจ้าหน้าที่กองพระราชพิธี เพื่อการจัดชั้นของเครื่องเกียรติยศประกอบศพได้ถูกต้อง

ส่วนพระสงฆ์สมณศักดิ์ไม่ต้องมีดอกไม้ ฐูป เทียน เป็นหน้าที่ของกรมการศาสนา หรือผู้ได้รับมอบหมายแจ้งการมรณภาพ และขอพระราชทาน

หมายเหตุ กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง โทรศัพท์ 02-2217374, 02-2212233
โทรสาร 02-2210873

ตัวอย่างหนังสือกราบบังคมทูลลา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ดอกไม้ฐูปเทียนของข้าพระพุทธเจ้า(ชื่อผู้ถึงแก่กรรม).....
เครื่องราชอิสริยาภรณ์..... อายุ ปี
ข้าราชการชั้น
สังกัด

ขอพระราชทานกราบถวายบังคมลา
ด้วยโรคที่
อำเภอจังหวัด
เมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.
เวลา น.

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ขอเดชะ

หมายเหตุ หนังสือกราบบังคมทูลลา นี้ ไม่ต้องลงนามท้ายหนังสือ

ให้ผู้นำหนังสือกราบถวายบังคมลานี้ ขึ้นวางบนพานเบื้องหน้าพระบรมฉายาลักษณ์ พร้อมกับดอกไม้ฐูปเทียนแล้วถวายความเคารพ เสร็จแล้วเจ้าหน้าที่จะสอบถามรายการต่าง ๆ และกรอกลงในแบบพิมพ์ ในการถึงแก่กรรมนี้ จะไม่ขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพและเครื่องประกอบเกียรติยศศพ แต่จะขอพระราชทานในต่อนณาปนกิจศพก็ได้

(สำเนา)

ประกาศสำนักพระราชวัง

เรื่อง เครื่องเกียรติยศประกอบศพที่ได้รับพระราชทาน

การพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ เครื่องเกียรติยศประกอบศพ และเครื่องพระราชทานเพลิงศพ นั้น หมายถึง การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องประกอบ การจัดพิธีกรรมในวาระสุดท้าย พระราชทานแก่ผู้วายชนม์ โดยมีหลักเกณฑ์ในการพระราชทานตามตำแหน่ง ชั้นยศเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือการบำเพ็ญประโยชน์ต่อประเทศชาติและส่วนรวมของผู้วายชนม์ หรือของผู้เป็นบุตรและเกียรติยศที่ได้รับพระราชทานนี้เป็นเครื่องหมายแห่งผลของการปฏิบัติราชการ และผลของการทำประโยชน์ให้กับบ้านเมือง ซึ่งเป็นพระราชประสงค์ที่จะพระราชทานเป็นเกียรติยศแก่ผู้วายชนม์และวงศ์ตระกูล

ในการนี้ สำนักพระราชวังได้ดำเนินการจัดพระราชทานเครื่องเกียรติยศต่าง ๆ แก่ผู้วายชนม์ตามหลักเกณฑ์ที่พระราชทานไว้ ซึ่งจะมีหมายรับสั่งประกอบการพระราชทานเพื่อเป็นหลักฐาน มอบหน้าที่พนักงานพระราชพิธีนำเรียนเจ้าภาพ โดยระบุข้อความมีใจความว่า

“...เครื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานมานี้ และเจ้าพนักงานผู้มาปฏิบัติ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น

...เครื่องพระราชทานเพลิง และเจ้าพนักงานผู้เชิญมานี้ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น

...ติดต่อขอรับหีบเพลิงพระราชทานที่กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง ไปปฏิบัติ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น

...ติดต่อขอรับดินพระราชทานที่กองพระราชพิธี สำนัก พระราชวัง โดยเจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.”

ทั้งนี้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่ไปปฏิบัติหน้าที่ในการเชิญน้ำหลวงอาบศพ เชิญเครื่องเกียรติยศประกอบศพ พระราชทานเพลิงศพ หรือพระราชทานดินในการฝังศพนั้น เป็นผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติราชการตามที่กำหนดไว้ในหมายรับสั่ง ซึ่งได้รับเงินเดือนและค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการจากทางราชการอยู่แล้ว

สำนักพระราชวังจึงขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ในการพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ เครื่องเกียรติยศประกอบศพ เพลิงพระราชทานศพหรือดินพระราชทานในการฝังศพนั้น เจ้าภาพงานศพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ยกเว้นจะเป็นค่าใช้จ่ายที่ทางราชการกำหนดไว้ โดยจะมีใบเสร็จรับเงินที่ทางราชการออกให้เป็นหลักฐาน หากผู้ใดได้รับการเรียกร้องเงินรางวัลจากเจ้าหน้าที่สำนักพระราชวัง ขอให้โปรดติดต่อแจ้งสำนักพระราชวัง โทรศัพท์ 0-2224-3311 หรือ 0-2225-6825 เพื่อทราบด้วย

จึงประกาศให้ทราบทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ 9 เมษายน 2545

นายแก้วขวัญ วัชโรทัย

(นายแก้วขวัญ วัชโรทัย)

เลขาธิการพระราชวัง

ข้อแนะนำการปฏิบัติเกี่ยวกับพิธีรดน้ำศพและสวดพระอภิธรรม

(สำหรับศพที่พระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์)

1. เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะนำเครื่องพระราชทานไปดำเนินการเองทั้งสิ้น ซึ่งมี
 1. น้ำหลวงอาบศพ
 2. ตู้พระธรรมพร้อมพัดยศ (พัดยศสมณศักดิ์พระราชาคณะชั้นสามัญ) และพัดพิธีธรรม
 3. เครื่องทองน้อย
 4. ผ้าทอดบังสุกุล
 5. หีบหรือโกศศพตามชั้น ๆ
 6. ฉัตร
 7. เครื่องสุก่า
2. ฝ่ายเจ้าภาพจัดเตรียมสถานที่ ซึ่งมี
 1. โต๊ะวางศพสำหรับอาบ (รด) น้ำศพ
 2. พานหรือขันรองรับน้ำ (ได้มือขวาของศพ)
 3. น้ำอบไทยผสมน้ำแล้วลอยดอกมะลิหรือกลีบกุหลาบใส่ขันไว้พร้อมจอกลอยสำหรับส่งน้ำ
 4. ฐูป 1 ดอก และเทียน 1 เล่ม ตั้งบนโต๊ะเหนือศีรษะของศพ
 5. โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องตั้ง
 6. อาสน์สงฆ์ (พระสงฆ์ 4 รูป)
 7. โต๊ะสำหรับตั้งตู้พระธรรมพร้อมเครื่องบูชา (หน้าอาสน์สงฆ์)
 8. จัดหาโต๊ะปูผ้าขาวระบายริมไว้ให้สำนักพระราชวังตั้งน้ำอาบศพพระราชทาน 1 ที่
3. ลำดับพิธีเมื่อได้เวลาตามกำหนดฝ่ายเจ้าภาพดำเนินการตามพิธี (ของราษฎร) ไปได้ก่อน (ของหลวงไว้สุดท้าย เพราะเมื่ออาบน้ำพระราชทานศพแล้ว ใครจะรดน้ำศพอีกไม่ได้)

ลำดับพิธีมีดังนี้

- ฝ่ายเจ้าภาพเชิญประธานฯ วางหรีด (ถ้ามี) เคารพศพ (กรณีมีหรีดพวงมาลาพระราชทานหน้าหีบ โกศศพ ประธานฯ (พิธีราษฎร) วางหรีดเคารพศพต่อจากพิธีหลวง) แล้วจุดเทียนธูปเหนือศีรษะของศพ (ที่โต๊ะหมู่บูชาที่นั่น ผู้แทนพระองค์ฯ จะเป็นผู้จุดเมื่อพระสงฆ์จะสวดพระอภิธรรม)
- ส่งน้ำให้ประธานฯ
- ประธานฯ รดน้ำศพแล้วออกไป (ขณะประธานฯ เข้าไปจุดเทียนธูป เจ้าหน้าที่เปิดผ้าคลุมเฉพาะที่หน้าศพ เปิดมาไว้แค่คอ ถ้าเป็นศพข้าราชการ ให้แต่งเครื่องแบบชุดขาวเต็มยศ ไม่ต้องมีผ้าคลุมใด ๆ ทั้งสิ้น)
- เชิญแขกที่มาในงานเข้ารดน้ำศพตามลำดับเรื่อยไปจนหมดแขก

4. พิธีอาบน้ำศพพระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์เจ้าหน้าที่ของสำนักพระราชวังดำเนินการเองทั้งสิ้น ดังนี้

- เชิญผู้แทนพระองค์ฯ อาบน้ำศพ
- เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจัดการศพเข้าหีบหรือโกศ (ตามชั้นที่พระราชทาน)
- เชิญเครื่องทองน้อยไปตั้งหน้าหีบศพ
- ตั้งตู้พระธรรมหน้าอาสน์สงฆ์ (พระสงฆ์ 4 รูปเข้านั่งพร้อม)
- ผู้แทนพระองค์ฯ จุดเทียนธูปที่โต๊ะหมู่บูชา ตู้พระธรรมและเครื่องทองน้อย
- พระสงฆ์ 4 รูป สวดพระอภิธรรม (ถ้าในชนบทอาจสวดมาติกา) 1 จบ
- ทอดผ้าบังสุกุล
- พระสงฆ์อนุโมทนา
- ผู้แทนพระองค์ฯ กรวดน้ำ เสร็จพิธี ฯ (ในข้อ 4 นี้ เจ้าหน้าที่ของสำนักพระราชวังเป็นพิธีกรเองทั้งสิ้น ฝ่ายเจ้าภาพเพียงอำนวยความสะดวก)

5. การสวดพระอภิธรรมคืนต่อ ๆ ไป เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังปฏิบัติพิธีฯ ทั้งสิ้น ถ้าเป็นศพอยู่ต่างจังหวัด ก็เป็นหน้าที่ของพิธีกร ซึ่งต้องปฏิบัติ ดังนี้

5.1 เมื่อได้เวลาตามกำหนด (พระสงฆ์ ประธานฯ และแขกผู้ร่วมพิธีฯ พร้อมแล้ว) เริ่มพิธีโดย

- เจ้าหน้าที่หรือพิธีกร เข้าไปหมุน (หัน) เครื่องทองน้อยหน้าหีบศพ หันดอกไม้ ออกไปทางพระสงฆ์ ไค้คำนับแล้วถอยออกมา จากนั้นหันหลังกลับ
- ไม่ต้องจุดเทียนธูป ณ ที่ใด ๆ ทั้งสิ้น และไม่ต้องอาราธนาใด ๆ ไม่มีรับศีล ไม่มีอาราธนาธรรม
- ขณะเจ้าหน้าที่เข้าไปหมุนเครื่องทองน้อย พระสงฆ์เริ่มตั้งพัด เมื่อเจ้าหน้าที่กลับมาถึงที่นั่งแล้ว พระสงฆ์เริ่มสวด (จะสวด 3 จบ หรือ 4 จบ (ตามธรรมเนียมท้องถิ่น) ก็แล้วแต่ พิธีกรต้องเรียนถวายพระสงฆ์ให้ทราบก่อนเสมอ

5.2 สวดจบแล้ว เจ้าหน้าที่เก็บตู้พระธรรม และลาดผ้าภูษาโยง

- ประธาน ฯ ทอดผ้าบังสุกุล
- พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล และอนุโมทนา
- ประธานฯ กรวดน้ำ เป็นเสร็จพิธี ฯ

(พิธีดังกล่าวนี้มักจะไม่มีเครื่องไทยธรรมถวายพระสงฆ์ แต่ถ้ามีก็ถวายโดยเชิญประธานฯ เป็นผู้ถวาย)

หมายเหตุ ปฏิบัติตามข้อ 5 นี้ทุกคืน จนกว่าจะสิ้นวันในพระบรมราชานุเคราะห์ 3 วัน หรือ 7 วันก็แล้วแต่ ต่อจากนั้น จึงเป็นพิธีราษฎร์ (จุดเทียนธูปได้ตามพิธี ฯ)

การขอพระราชทานเพลิงศพ

เจ้าภาพ หรือทายาท ผู้ประสงค์ขอพระราชทานเพลิงศพ จะต้องทำหนังสือแจ้งไปยัง
กระทรวงเจ้าสังกัดของผู้ถึงแก่กรรม เพื่อให้เจ้าสังกัดทำเรื่องเสนอเลขาธิการพระราชวัง โดยระบุ

- ก. ชื่อ ตำแหน่ง ชั้น ยศ ของผู้ถึงแก่กรรม
- ข. ถึงแก่กรรมด้วยโรคอะไร ที่ไหน เมื่อใด
- ค. ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ อะไรบ้าง
- ง. มีความประสงค์จะขอรับพระราชทานเครื่องเกียรติยศประกอบศพอย่างใดบ้าง
- จ. ประกอบการฌาปนกิจศพที่วัดไหน จังหวัดไหน วันเวลาใด

แบบขอรับพระราชทานเพลิง

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เรื่อง ขอพระราชทานเพลิงศพ.....

เรียน

ด้วย.....ตำแหน่ง.....

สังกัด..... ได้ถึงแก่กรรมด้วยโรค.....

ที่..... เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับคือ.....

บัดนี้ เจ้าภาพได้กำหนดงานศพ.....

ณ เมรุวัด..... จังหวัด.....

ในวันที่.....เดือน.....พ.ศ.เวลา.....

ในงานนี้เจ้าภาพ มี /ไม่มี ความประสงค์จะขอรับพระราชทานเครื่องเกียรติยศประกอบคือ

.....

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อกรุณาดำเนินการขอพระราชทานเพลิงศพเพื่อเป็นเกียรติแด่

..... ผู้วายชนม์ต่อไป

(ลงชื่อ)

(.....)

(ตำแหน่ง).....

เมื่อได้กำหนดวันฉกฉวยปืนฤกษ์ศก โดยติดต่อกับทางวัดเรียบร้อย ศพที่ ได้เกียรติยศ
ขอพระราชทานเพลิงศพได้ เจ้าภาพจะต้องขอรับพระราชทานเพลิงวันฉกฉวยปืนฤกษ์ศกนั้น ประเพณีไทย
ไม่นิยมทำในวันศุกร์ และยังมีกำหนดพิเศษอีกที่กล่าวกันทั่วไปว่า ข้างขึ้นเผาคู่ ข้างแรมเผาคี่
หมายถึง ให้พิจารณาวันทางจันทรคติ ซึ่งนอกจากไม่เป็นวันศุกร์แล้ว ถ้าจะ เผาศพในวันข้างขึ้น ก็เผา
วันขึ้นค่ำที่เป็นเลขคู่ เช่น ขึ้น 2 ค่ำ 4 ค่ำ 6 ค่ำ ฯลฯ ถ้าเป็นวันข้างแรม ก็เผาวันที่เป็นเลขคี่ เช่น
1 ค่ำ 3 ค่ำ 5 ค่ำ แต่เรื่องวันคู่-คี่นี้ ไม่ถือเคร่งครัดกันแล้ว

การขอรับพระราชทานเพลิงศพข้าราชการกระทรวงใด เจ้าภาพจะต้องแสดงความจำ นง
ไปยังกระทรวงเจ้าสังกัด เว้นแต่ข้าราชการสำนักพระราชวังซึ่งจะแสดงความจำนงโดยตรง ในหนังสือ
แสดงความจำนง จะต้องระบุถึงแก่กรรมด้วยโรคอะไร เมื่อใด จะประกอบฉกฉวยปืนฤกษ์ศกที่ใด วัน
และเวลาใด

สำหรับสถานที่รับพระราชทานเพลิงศพ เจ้าภาพจะต้องติดต่อทางวัดเอง

การขอรับพระราชทานเพลิงศพ ถ้าเป็นศพที่อยู่ต่างจังหวัด และการกำหนดกระชั้น
เจ้าภาพมีหนังสือแสดงความจำนงขอรับพระราชทานเพลิงศพไปทางต้นสังกัดของผู้ถึงแก่กรรม เช่น
อธิบดีผู้พิพากษามาตร ผู้บังคับการจังหวัดทหารบก ผู้บัญชาการมณฑลทหารบก หรือ ผู้บังคับการ
ตำรวจภูธรจังหวัด และทางจังหวัดก็คือผู้ว่าราชการจังหวัด

เมื่อกระทรวงต้นสังกัด หรือผู้บังคับบัญชาส่วนจังหวัด ได้รับแจ้งความจำนงแล้ว ก็จะมี
หนังสือแจ้งความจำนงไปยังสำนักพระราชวัง ซึ่งสำนักพระราชวังจะได้ส่งเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติตาม
ความประสงค์ เมื่อได้ทำหนังสือแจ้งสำนักพระราชวังแล้ว ก็ถือว่า ได้รับพระราชทานเพลิงศพตามที่
กำหนดขึ้น เจ้าภาพดำเนินการด้านอื่นต่อไปได้ ค่าใช้จ่ายในการรับพระราชทานเพลิงศพมีดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายทางสุสาน เจ้าภาพจ่ายเองตามที่ตกลงกับทางวัด
2. ค่าใช้จ่ายค่าสิ่งของที่สำนักพระราชวังจะต้องใช้ เจ้าภาพจะต้องจ่ายค่าใช้จ่ายให้
สำนักพระราชวัง
3. ค่าใช้จ่ายในการจัดเจ้าหน้าที่ และสิ่งของเครื่องใช้อันเป็นเครื่องประกอบเกียรติยศ
ศพ เป็นของพระราชทาน เจ้าภาพไม่ต้องจ่ายค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

สิ่งของเครื่องใช้ที่สำนักพระราชวังจัด จะเป็นสิ่งใดบ้าง และมากน้อยเพียงใด สุดแต่
ระดับเกียรติยศศพของผู้ถึงแก่กรรม

เพลิงหลวงที่พระราชทานไปเผาศพมี 2 แบบ คือ ในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัด
ใกล้เคียงที่เจ้าหน้าที่ไป - กลับได้ในวันเดียว (รัศมี 50 กิโลเมตร) เจ้าพนักงานจะได้เชิญเครื่องขมา
และไฟหลวงไปเมื่อใกล้กำหนด โดยเชิญเพลิงหลวงที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุด
พระราชทานไว้ เพลิงหลวงประกอบด้วย ข้าวตอก ดอกไม้สดอย่างละ 1 กระพวง ดอกไม้จันทร์ 1 ช่อ

และถ้าเป็นงานพระราชทานเพลิงศพในต่างจังหวัด จะมอบเป็นหีบเพลิงให้รับไปมอบให้ผู้เป็น
 ประธาน ฯ จุด หีบเพลิงประกอบด้วย ธูปไม้ระกำ 2 ดอก เทียน 2 เล่ม ดอกไม้จันทร์ 1 ช่อ และ
 ไม้ขีดไฟ 1 กลักรบรรจุหีบ มีถุงแพรต่วนสีดำนุ่มห่อ

ศพที่อยู่ในเกณฑ์เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานเพลิงหรือศพไม่อยู่ในเกณฑ์ แต่
 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ เสด็จพระราชดำเนินเป็นกรณีพิเศษ การพระราชทานเพลิงมี 2 แบบ
 ตามเกณฑ์เกียรติยศศพ คือเสด็จพระราชดำเนินขึ้นไปพระราชทานเพลิงบนเมรุ และพระราชทาน
 เพลิงโดยจุดฝักแค

ถ้าเสด็จพระราชดำเนินขึ้นเมรุ การสวดมาติกาและบังสุกุลก่อนพระราชทานเพลิง ก็ทำ
 บนพลับพลา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทอดผ้าไตร พระสงฆ์สวดบิณฑบาตแล้วถวายอนุโมทนา
 ถวายอดิเรก เมื่อพระสงฆ์ลงจากพลับพลาแล้วก็เสด็จ ฯ ขึ้นเมรุ

ถ้าพระราชทานเพลิงโดยทรงจุดฝักแค ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทาน
 ผ้าไตรให้ผู้สืบสกุลหรือทายาทไปทอดบนเมรุ วิธีปฏิบัติตอนนี้คือ จะมีเจ้าพนักงานและพนักงาน
 เชิญผ้าไตรไปพร้อมกับทายาท ไปยืนหน้าพลับพลาเฉพาะพระพักตร์ ฯ ถวายคำนับพร้อมกันแล้ว
 เจ้าพนักงานกราบบังคมทูลพระกรุณาว่า

ขอเดชะ ฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ในการพระราชทานเพลิงศพ ..(ชื่อผู้ถึงแก่กรรม).. ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ
 พระราชทานผ้าไตร 5 ไตร และของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ อีก 5 ไตร มา
 บำเพ็ญพระราชกุศลบังสุกุลพระราชทานนั้น ...(ชื่อผู้สืบสกุลหรือทายาท)... จะได้รับ
 พระราชทานเชิญไปทอดถวายพระสงฆ์บังสุกุลตามพระบรมราชูทิศ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

จบคำกราบบังคมทูล ถวายคำนับพร้อมกัน แล้วพนักงานจะเชิญผ้าไตรนำทายาทขึ้นสู่
 เมรุ เมื่อจะทอดผ้าไตรที่เบื้องหน้าหีบศพ ฯ ทายาทถวายคำนับ ฯ ก่อน เมื่อทอดผ้าไตรและพระสงฆ์
 บังสุกุลเสร็จแล้ว ทายาทลงจากเมรุไปถวายคำนับหน้าประทับ และพนักงานพระราชพิธีจะเชิญ
 พานเครื่องขมาศพไปวางเครื่องขมาที่หน้าศพ ต่อจากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระ
 พระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงจุดฝักแคพระราชทานเพลิงศพตามลำดับ ถ้า เจ้าภาพ
 จะทูลเกล้า ฯ ถวายหนังสือ ก็ขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายหลังจากพระราชทานเพลิงแล้ว

การขอพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ

ผู้ที่สมควรได้รับการพิจารณาในการขอพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ ควรอยู่ในหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ผู้ที่อยู่ในราชสกุล ชั้นหม่อมราชวงศ์และหม่อมหลวง
2. พระสงฆ์ที่ราชาคณะพิจารณาขอพระราชทานให้
3. พนักงานรัฐวิสาหกิจระดับสูง
4. ผู้ที่ได้รับพระราชทานเหรียญราชรุจิ เหรียญกล้าหาญ และเหรียญชัยสมรภูมิ
5. ผู้ที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ เช่น ศิลปินแห่งชาติ นักกีฬาระดับชาติ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อธิบดีสมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล
6. ผู้ที่ทำประโยชน์ เช่น บริจาคเงินเพื่อการกุศล คิดเป็นมูลค่าไม่น้อยกว่า 300,000 บาท บริจาคร่างกาย หรืออวัยวะ
7. บิดามารดาของข้าราชการระดับ 6 ขึ้นไป หรือเทียบเท่าขึ้นไป
8. บิดามารดาของผู้ที่ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ “ตริตาภรณ์ช้างเผือก (ต.ช.)” ขึ้นไป
9. บิดามารดาของพระสมณศักดิ์ ตั้งแต่ชั้น “พระครูสัญญาบัตร” ขึ้นไป
10. บิดามารดาของข้าราชการทหาร ตำรวจ ตั้งแต่ระดับ พันโท นาวาโท นาวาอากาศโท และพันตำรวจโทขึ้นไป

เจ้าภาพหรือทายาท ผู้ประสงค์ขอพระราชทานเพลิงศพกรณีพิเศษ ต้องทำหนังสือถึงเลขาธิการพระราชวัง โดยระบุ

- ก. ชื่อ-สกุล และประวัติโดยย่อของผู้ถึงแก่กรรม
- ข. ถึงแก่กรรมด้วยโรคอะไร ที่ไหน เมื่อใด
- ค. ระบุคุณงามความดีที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ หรือคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์การพิจารณาการขอพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ
- ง. ระบุ วัน เวลา สถานที่ที่จะประกอบพิธีฌาปนกิจ

หลักฐานที่ต้องนำมาแสดง ในการขอพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ มีดังนี้

- ใบมรณบัตรของผู้ถึงแก่กรรม
- ทะเบียนบ้านของทายาทของผู้ถึงแก่กรรม
- บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรข้าราชการของทายาทของผู้ถึงแก่กรรม
- หนังสือรับรองจากหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ใบอนุโมทนาบัตร ใบประกอบเหรียญ

กล้าหาญหรือเหรียญชัยสมรภูมิ

ทั้งนี้ ต้องนำเอกสารต้นฉบับและสำเนาแนบมาพร้อมกับหนังสือด้วย

**ตัวอย่างหนังสือขอพระราชทานเพลิงศพ
เป็นกรณีพิเศษ**

ที่อยู่

.....

วันที่ เดือน พ.ศ.

เรื่อง ขอพระราชทานเพลิงศพ เป็นกรณีพิเศษ

เรียน เลขาธิการพระราชวัง

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. สำเนาใบมรณบัตร

2. สำเนาทะเบียนบ้าน (ผู้ขอหรือทายาท)

3. สำเนาบัตรประจำตัว (ผู้ขอ)

ด้วยข้าพเจ้า

ตำแหน่งสังกัด

จะทำการฌาปนกิจศพ

ผู้เป็นบิดา/มารดา ซึ่งถึงแก่กรรมด้วยโรค

ณเมื่อวันที่ เดือน พ.ศ.

ณ เมรุวัดในวัน เดือน พ.ศ. เวลาน.

ขณะที่ ผู้เป็นบิดา/มารดา ยังมีชีวิตอยู่ได้ประกอบคุณงาม

ความดีอย่างมาก ได้อบรมสั่งสอนบุตร-ธิดา ให้รู้จักรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และพระราชวงศ์

เสมอมา ทั้งยังได้ให้การ ศึกษาแก่บุตร-ธิดา เป็นอย่างดี จนได้รับราชการเป็นประโยชน์ต่อ

ประเทศชาติ และราชการเป็นอย่างมาก

บุตร-ธิดา มีความอาลัยรัก กตัญญู และสำนึกในหน้าที่ ที่มีต่อผู้บังเกิดเกล้า จึง

กราบเรียนมาเพื่อขอพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ เพื่อเป็นเกียรติแก่

ผู้เป็นบิดา/มารดา และวงศ์ตระกูลสืบไป

ขอได้โปรดนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท การจะควร

ประการใดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

ติดต่อวัดเพื่อเตรียมการพระราชทานเพลิงศพ

การพระราชทานเพลิงศพนั้น จะตั้ง ฌอนไม่ตรงกับวันเฉลิมพระชนมพรรษา ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และวันเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติ พระราชพิธีฉัตรมงคล (และ ตามประเพณีนิยม ไม่มีการเผาศพในวันศุกร์)

การพระราชทานเพลิงศพที่เมรุหลวง หน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส หากมีพระราชประสงค์ที่จะทรงกำหนดการเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานเพลิงศพ ตรงกับวัน ที่มีผู้ขอรายใดกำหนดไว้แล้ว เจ้าภาพผู้ขอนั้นจะต้องเลื่อนไปโดยไม่มีข้อแม้ทั้งสิ้น

ผู้มีสิทธิได้รับพระราชทานเพลิง ถ้าจะพระราชทานเพลิงศพในต่างจังหวัด ทางสำนัก พระราชวังจะได้จัดหีบเพลิงให้เจ้าสังกัดหรือเจ้าภาพรับไปปฏิบัติ

กรณีพระราชทานเพลิงในกรุงเทพมหานคร และเขตปริมณฑลใกล้กรุงเทพฯ ใน ระยะทางไม่เกิน 50 กิโลเมตร สำนักพระราชวังจะจัดเจ้าพนักงานเชิญเพลิงหลวงไปพระราชทาน โดยรถยนต์หลวง **ทั้งนี้ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้นในการพระราชทานเพลิงศพ**

ในกรณีที่เจ้าภาพศพมีความประสงค์จะถวายเงินเนื่องจากได้รับพระบรมราชานุญาตหรือ สามารถสมทบทุนในองค์การกุศล ในพระบรมราชูปถัมภ์ อาทิ มูลนิธิอานันทมหิดล หรือกองทุน โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ ฯลฯ โดยให้นำเงินหรือเช็คส่งมอบเลขาธิการพระราชวังพร้อมทั้ง แจ้งความประสงค์ในการมอบ เพื่อสำนักพระราชวังจะได้ดำเนินการต่อไป

สำหรับเครื่องประกอบเกียรติยศ ได้แก่ หีบ โกศ ฉัตรตั้งนั้น ทางสำนักพระราชวังจะได้ เชิญไปประกอบ และแต่งตั้งไว้มีกำหนดเพียง 7 วัน เมื่อพ้นไปแล้วเจ้าภาพหรือทายาทยังไม่กำหนด พระราชทานเพลิง ถ้าทางราชการมีความจำเป็นก็จะถอนส่ว นประกอบลงนอกของหีบ โกศไปใช้ใน ราชการต่อไป

การขอรับและการปฏิบัติเกี่ยวกับหีบเพลิงพระราชทาน

การขอรับหีบเพลิงพระราชทาน

เนื่องจากปัจจุบันนี้ มีผู้ขอพระราชทานเพลิงศพเป็นจำนวนมาก เลขาธิการพระราชวัง ได้มีบัญชาว่า เเพลิงที่พระราชทานไปเผาศพ ณ วัดที่อยู่ต่างจังหวัด ดหรือปริมณฑล ซึ่งห่างจาก พระบรมมหาราชวังนอกรัศมี 50 กิโลเมตร ให้จัดเป็นหีบเพลิงพระราชทานมอบเจ้าภาพเชิญไป ดำเนินการเอง โดยไม่มีเจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังไปปฏิบัติ ดังนี้ กองพระราชพิธีจึงได้กำหนด ระเบียบการขอรับหีบเพลิงพระราชทาน ดังนี้

1. ให้เจ้าภาพศพหรือผู้แทนเจ้าภาพ ไปติดต่อขอรับหีบเพลิงพระราชทาน ที่กอง พระราชพิธี สำนักพระราชวัง

2. กรณีที่เจ้าภาพไม่สามารถไปรับหีบเพลิงพระราชทานด้วยตนเอง จะมอบให้ผู้อื่นไปรับแทนก็ได้โดยนำต้นเรื่องหนังสือมอบฉันทะ และสำเนาบัตรประจำตัวผู้แทนไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่
3. เจ้าภาพหรือผู้แทน ควรไปรับหีบเพลิงก่อนกำหนดวันพระราชทานเพลิงอย่างน้อย 3 วัน
4. ผู้ที่มารับหีบเพลิงควรแต่งกายสุภาพ
5. ให้รับหีบเพลิงพระราชทานที่โต๊ะหมู่หน้าพระบรมฉายาลักษณ์

- หมายเหตุ**
1. เลขาธิการพระราชวัง มีคำสั่งห้ามเจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังเชิญหีบเพลิงพระราชทานไปปฏิบัติโดยเด็ดขาด ดังนั้น เจ้าภาพจะต้องเป็นผู้ดำเนินการจัดการหีบเพลิงพระราชทานเอง
 2. ห้ามเปิดหรือบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ในการพระราชทานเพลิงศพ เมื่อเจ้าภาพเชิญหีบเพลิงพระราชทานไปถึงมณฑลพิธี

การปฏิบัติเกี่ยวกับหีบเพลิงพระราชทาน

สำหรับกรณีที่มีการขอพระราชทานเพลิงศพ แต่ศพอยู่ต่างจังหวัด (ห่างจากสำนักพระราชวังเกิน 50 กิโลเมตร) นั้น เมื่อกระทรวงเจ้าสังกัด ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าภาพแล้วแต่กรณี ได้มีหนังสือแจ้งมายังสำนักพระราชวังแล้ว หากศพนั้นอยู่ในเกณฑ์ ทางสำนักพระราชวังจะมีหมายรับสั่งแจ้งให้เจ้าภาพศพทราบ เพื่อให้เจ้าภาพหรือผู้แทนไปขอรับหีบเพลิงพระราชทานที่กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง เมื่อได้รับแล้วต้องปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1. เชิญหีบเพลิงพระราชทาน ไปวางที่ศาลากลางจังหวัด อำเภอ หรือหน่วยราชการที่สังกัดในท้องที่ หรือที่บ้านแล้วแต่กรณี ควรมีพานรองรับหีบเพลิงพระราชทานนั้นด้วย
2. เมื่อถึงกำหนดวันพระราชทานเพลิงศพให้ทางเจ้าภาพจัดหาเจ้าหน้าที่ หรือญาติที่เป็นข้าราชการแต่งเครื่องแบบปกติขาวไว้ทุกข์ เพื่อเชิญหีบเพลิงพระราชทานพร้อมด้วยพานรอง (หนึ่งหีบต่อหนึ่งคน) ไปยังเมรุที่จะประกอบพิธี และก่อนที่จะเชิญขึ้นบนเมรุ นั้น ควรให้ศพขึ้นตั้งบนเมรุให้เรียบร้อยก่อน แล้วจึงเชิญพานหีบเพลิงพระราชทานไปตั้งไว้ด้านศีรษะศพ (บนโต๊ะที่ตั้งหีบเพลิงจะต้องมีผ้าปูให้เรียบร้อย และห้ามมิให้นำสิ่งหนึ่งสิ่งใดวางร่วมอยู่ด้วยเป็นอันขาด) เมื่อเชิญเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เชิญคำนับเคารพศพหนึ่งครั้ง แล้วจึงลงจากเมรุ
3. ขณะที่เชิญพานหีบเพลิงพระราชทานไปนั้น ต้องระมัดระวังกิริยามารยาทโดยสำรวม ไม่ต้องทำความเคารพผู้ใด และไม่ต้องเชิญหีบเพลิงพระราชทานเดินตามหลังผู้หนึ่งผู้ใดเป็นอันขาด
4. ผู้ที่ไปร่วมงานพระราชทานเพลิงศพ ทั้งประชาชน ข้าราชการ และพนักงาน ลูกจ้าง รัฐวิสาหกิจ ควรแต่งกายเครื่องแบบไว้ทุกข์ตามประเพณีนิยม ในกรณีลูกหลานหรือญาติรวมทั้งผู้ที่

เคารพนับถือผู้ถวายชนม์ที่รับราชการจะแต่งกายชุดปกติขาวไว้ทุกข์ ก็จะเป็นเกียรติแก่ผู้ถวายชนม์ และ
ยังนับว่าเป็นการถวายพระเกียรติ

5. ผู้ที่ตั้งแถวรอรับหีบเพลิงพระราชทานเดินไปสู่เมรุ ควรเป็นเจ้าภาพงาน การแต่งกาย
ควรแต่งเครื่องแบบไว้ทุกข์ตามประเพณีนิยม ในกรณีที่รับราชการแต่งกายปกติขาวไว้ทุกข์

6. ระหว่างที่เจ้าหน้าที่เชิญหีบเพลิงพระราชทานเดินไปสู่เมรุนั้น ประชาชนที่มาร่วมงาน
ควรนั่งอยู่ในความสงบโดยมิต้องยืนขึ้น ไม่ต้อง ทำความเคารพและไม่มีการบรรเลงเพลงอย่างใด
ทั้งสิ้น เพราะยังไม่ถึงขั้นตอนของพิธีการ เจ้าหน้าที่ผู้เชิญก็มีใช้ผู้แทนพระองค์ เป็นการปฏิบัติหน้าที่
ตามที่ได้รับมอบหมาย

7. เมื่อถึงกำหนดเวลาพระราชทานเพลิง ให้เจ้าภาพเชิญแขกที่มาในงานที่มีอาวุโส
สูงสุด ขึ้นเป็นประธานจุดเพลิง

ประธานในพิธีจุดเพลิงที่อาวุโสสูงสุดนั้น หมายถึง อาวุโสทั้งในด้านคุณวุฒิและ
วัยวุฒิ ทั้งนี้ หากมีพระราชวงศ์ตั้งแต่หม่อมเจ้าขึ้นไป หรือราชสกุลที่มีเกียรติในราชการ ซึ่งศพหรือ
ทายาทอยู่ได้บังคับบัญชา หรือเป็นผู้ที่เคารพนับถือแล้ว สมควรเชิญบุคคลนั้นเป็นประธาน

8. ในกรณีที่มีการอ่านหมายรับสั่ง ประวัติผู้ถวายชนม์ สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ
ควรอ่านตามลำดับดังนี้

- หมายรับสั่ง แสดงถึงการได้รับพระราชทานเพลิงศพ
- ประวัติผู้ถวายชนม์ เพื่อประกาศเกียรติคุณ
- สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

หมายเหตุ การอ่านหมายรับสั่ง ประวัติผู้ถวายชนม์ สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณนั้น เป็นขั้นตอน
ที่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ตามความเหมาะสม ส่วนการลงท้ายสามารถอ่านชื่อ
บุคคลผู้เป็นทายาททั้งหมด หรือจะออกชื่อแต่เจ้าภาพก็ย่อมจะกระทำได้

ขั้นตอนการพระราชทานเพลิง (หีบเพลิง)

1. ผู้เป็นประธานเปิดหีบเพลิง
2. หยิบเทียนชนวนมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้เชิญถือไว้
3. หยิบกล่องไม้ขีดไฟจุดเทียนชนวน รอจนเทียนลุกไหม้ดีแล้ว
4. ผู้เป็นประธานถวายบังคม (ไหว้) ไปที่หน้าหีบเพลิงที่วางอยู่ หยิบธูป ดอกไม้จันทร์
เทียน จุดไฟหลวงจากเทียนชนวน แล้วจึงวางไว้ใต้กลางฐานตั้งหีบศพ เป็นอันเสร็จพิธี

กำหนดการพิธีพระราชทานเพลิงศพ (โดยสังเขป)

- เวลา.....น. - รถยนต์รับพนักงานพระราชพิธี ฯ เชิญเพลิงหลวงพระราชทานจาก พระบรมมหาราชวังไปยังสถานที่พระราชทานเพลิงศพ
- เวลา.....น. - คณะเจ้าภาพ ฯ ตั้งแถวเตรียมรอรับเพลิงหลวงพระราชทานตามความเหมาะสม
- เวลา.....น. - พนักงานพระราชพิธีเชิญเพลิงหลวงพระราชทานและเครื่องขมาศพ ยังด้านหน้าฌาปนสถานในงานนั้น เชิญเพลิงหลวงพระราชทานลงจากรถยนต์ และยืนอยู่กับที่ พร้อมแล้วเชิญเพลิงพระราชทานขึ้นสู่เมรุ
- คณะเจ้าภาพ ฯ เดินตามพนักงานพระราชพิธีและหยุดยืนที่เชิงบันไดเมรุ
 - พนักงานพระราชพิธีเชิญเพลิงพระราชทานและเครื่องขมาศพวางที่โต๊ะรองรับการประดิษฐาน ณ ด้านเหนือศีรษะของศพ ฯ และค่านับศพ ฯ แล้วลงจากเมรุ
 - พิธีกร อ่านประกาศเกียรติคุณ (ประวัติโดยย่อ) ของผู้ที่ได้รับพระราชทานเพลิงหลวง (ถ้ามี) จบแล้ว
-
- (1) หากประธานการปฏิบัติได้เรียบร้อย เมื่อพนักงานพระราชพิธีลงจากรถยนต์และยืนอยู่กับที่ พิธีกรสามารถอ่านหมายรับสั่ง (ถ้ามี) ได้ จบแล้ว พนักงานพระราชพิธีจึงเชิญเพลิงพระราชทานและเครื่องขมาศพขึ้นประดิษฐานบนเมรุ
- (2) ทายาทอ่านสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ (ถ้ามี) ก่อนพิธีกรอ่านประกาศเกียรติคุณ (ประวัติโดยย่อของผู้ได้รับพระราชทานเพลิงหลวง)
- (3) พิธีกร อ่านตามลำดับ (ถ้ามี) คือ อ่านหมายรับสั่ง สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และประวัติเกียรติคุณ (ประวัติโดยย่อ) ของผู้ที่ได้รับพระราชทานเพลิงหลวง
- พิธีกร เชิญผู้มีเกียรติที่มาในงานพระราชทานเพลิง ศพยืนสงบนิ่งไว้อาลัย 1 นาที (กรณีไม่มีกองเกียรติยศ)
 - เจ้าภาพฯ (โดยพิธีกร) เชิญประธานฯ ขึ้นเมรุเพื่อทอดผ้าบังสุกุล
 - ประธานในพิธีฯ ทอดผ้าบังสุกุล
 - พระสงฆ์ขึ้นพิจารณาและชักผ้าบังสุกุลฯ (ผ้าไตรของหลวงพระราชทาน พระสงฆ์ใช้พัดยศตามสมณศักดิ์)
 - ประธานในพิธีฯ หันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับฯ ณ วันนั้น ถวายค่านับครั้งแรก แล้วหยิบกระทงข้าวตอก กระทงดอกไม้ จากพนักงานพระราชพิธี วางที่ฐานพินหน้าหีบศพ หยิบดอกไม้จันทน์จากพนักงานพระราชพิธี จุดเพลิงพระราชทานจากโคมไฟที่เจ้าพนักงานพระราชทานถือเชิญไปวางลงได้ฐานกลางที่ตั้งศพ ค่านับศพ 1 ครั้ง แล้วหันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับฯ ณ วันนั้น ถวายค่านับอีกครั้งหนึ่ง แล้วลงจากเมรุ
 - พระสงฆ์ขึ้นเมรุเผาศพก่อน แล้วแขกผู้มีเกียรติกับบรรดาญาติมิตรขึ้นเมรุตามลำดับ
 - พนักงานพระราชพิธี สำนักพระราชวังเดินทางกลับ
- หมายเหตุ**
1. ให้จัดโต๊ะตัวสูง (เหมาะสม) 1 ตัว ปูด้วยผ้าขาว ตั้งไว้ด้านศีรษะของศพ สำหรับวางโคมไฟหลวง และเครื่องขมาศพ
 2. จัดโคมไฟสำหรับต่อเพลิงพระราชทานจากพนักงานพระราชพิธี นำไปรักษาไว้เพื่อใช้ในวาระสุดท้ายของพิธีพระราชทานเพลิงศพ
 3. ในกรณีของผู้ที่ได้กองเกียรติยศ ให้เป่าแตรนอน 1 จบ เมื่อประธานฯ วางกระทงดอกไม้และให้ทำเพลงเคารพศพ เมื่อประธานฯ จุดเพลิงและประกอบพิธีพระราชทานเพลิงศพ
 4. ปัจจุบัน ไม่มีการบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีในขณะที่พนักงานพระราชพิธีเชิญเพลิงหลวงและเครื่องขมาศพเดินขึ้นสู่เมรุ มีหลักฐานปรากฏในท้ายหมายเหตุ ดังต่อไปนี้

(สำเนา)

ที่ พว 0001/5671

สำนักพระราชวัง

พระบรมมหาราชวัง

กท. 10200

9 ตุลาคม 2541

เรื่อง การบรรเลง เพลงสรรเสริญพระบารมี ในงานพระราชทานเพลิงศพ

เรียน อธิบดีกรมการศาสนา

ด้วยในการจัดงานพระราชทานเพลิงศพบางราย ได้มีการบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี เมื่อเจ้าหน้าที่เชิญเพลิงพระราชทานไปถึงวัด หรือบรรเลงในขั้นตอนการปฏิบัติอื่น ๆ ของงาน ซึ่งในการนี้เป็นการไม่ถูกต้องและเหมาะสม

สำนักพระราชวังจึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอความร่วมมือได้โปรดช่วยเผยแพร่ รัให้วัดที่มีเมรุได้ทราบโดยทั่วกันต่อไปด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) แก้วขวัญ วัชรโรทัย

(นายแก้วขวัญ วัชรโรทัย)

เลขาธิการพระราชวัง

การขอรับและการปฏิบัติเกี่ยวกับดินพระราชทาน

การขอรับและการปฏิบัติเกี่ยวกับดินพระราชทาน เช่นเดียวกับการขอเพลิงหลวงพระราชทาน และหีบเพลิงพระราชทาน

ขั้นตอนการวางดินพระราชทาน

1. เจ้าภาพเชิญหีบศพจากที่ตั้งไปที่หลุมฝังศพ เพื่อทำพิธีคารวะศพเป็นครั้งสุดท้าย
2. เจ้าภาพเชิญหีบศพลงหลุม
3. เจ้าภาพเชิญผู้เป็นประธานในการพระราชทานดินในการฝังศพ มาที่ปากหลุม ประธานในพิธีฯ หันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับ ถวายคำนับ 1 ครั้ง
4. ประธานฯ หยิบกระทงข้าวตอก ดอกไม้ (เครื่องขมา) จากพนักงานพระราชพิธี วางบนหีบศพ ต่อจากนั้นประธานฯ หยิบห่อดินพระราชทาน สีขาว- ดำ ครั้งละ 1 คู่ วางเรียงต่อจากเครื่องขมาศพจนครบ 10 คู่
5. ประธานในพิธีฯ หันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับ ถวายคำนับ 1 ครั้ง เป็นเสร็จพิธี

หมายเหตุ จัดโต๊ะ 1 ตัว ปูผ้าขาว ตั้งด้านศีรษะของศพสำหรับวางดินพระราชทาน

การแต่งกายในงานพิธีพระราชทานเพลิงศพ และพระราชทานดินฝังศพ

ประธานพิธีเป็นข้าราชการตำรวจ	-ศพข้าราชการมียศ เครื่องแบบปกติขาวไว้ทุกข์ กระเป๋ ฤงมือ
-	ศพข้าราชการไม่มียศ เครื่องแบบปกติขาวไว้ทุกข์
ข้าราชการพลเรือน	เครื่องแบบปกติขาวไว้ทุกข์
ข้าราชการชั้นสัญญาบัตร	-ศพข้าราชการมียศ เครื่องแบบปกติขาวไว้ทุกข์ กระเป๋ ฤงมือ -ศพข้าราชการไม่มียศ เครื่องแบบปกติขาวไว้ทุกข์
ข้าราชการชั้นประทวน	เครื่องแบบปกติเสื้อเชิ้ตกาเกีคอปับแขนยาว
พลเรือน ทายาท และผู้เข้าร่วมพิธี	ชุดสากลนิยมหรือชุดสุภาพ

กำหนดการ พระราชทานดิน

- รถยนต์รับพนักงานพระราชพิธีเชิญดินพระราชทาน ออกจากพระบรมมหาราชวัง
 - เจ้าภาพตั้งแถวรอรับดินพระราชทานที่หน้าศาลาพิธี
- รถยนต์รับพนักงานพระราชพิธีเชิญดินพระราชทานถึง ณ ศาลาพิธี
- พนักงานพระราชพิธีเชิญดินพระราชทานลงจากรถยนต์ เชิญไปยังที่ตั้งหีบศพแล้ววางที่หน้าหีบศพ (ด้านศีรษะ) พนักงานพระราชพิธี คำนับศพ
 - เจ้าภาพทำพิธีคารวะศพ เสร็จแล้ว
 - ถ้ามี พิธี กรออ่านประกาศเกียรติคุณของผู้ที่ได้รับพระราชทานดินในการฝังศพ จบแล้ว (ประวัติโดยย่อ)
 - พิธีกรเชิญผู้มีเกียรติที่มาในงานพระราชทานดิน ยืนสงบนิ่งไว้อาลัย 1 นาที
 - เจ้าภาพเชิญหีบศพจากที่ตั้งไปที่หลุมฝังศพ เพื่อทำพิธีคารวะศพเป็นครั้งสุดท้าย
 - เจ้าภาพเชิญหีบศพลงหลุม
 - เจ้าภาพเชิญผู้เป็นประธานในการพระราชทานดินในการฝังศพ มาที่ปากหลุมประธานในพิธีฯ หันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับ ถวายคำนับ 1 ครั้ง
 - หยิบกระถางข้าวตอก ดอกไม้ (เครื่องขมา) จากพนักงานพระราชพิธีวางบนหีบศพ ต่อจากนั้นประธานหยิบห่อดินพระราชทาน สีขาว-ดำ ครั้งละ 1 คู่ วางเรียงต่อจากเครื่องขมาศพ จนครบ 10 คู่
 - ประธานในพิธีฯ หันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับ ถวายคำนับ 1 ครั้ง เป็นเสร็จพิธี
 - แล้วแขกผู้มีเกียรติกับบรรดาญาติมิตรทำการฝังศพตามลำดับ
 - พนักงานพระราชพิธี สำนักราชวัง เดินทางกลับ

หมายเหตุ จัดโต๊ะ 1 ตัว ปูผ้าขาว ตั้งด้านศีรษะของศพสำหรับวางดินพระราชทาน

ภาคผนวก

การจัดตั้งโตะหมี่บูชา

การจัดโตะหมี่บูชา เป็นวัฒนธรรมประจำชาติไทยมานาน แต่ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่ามีมาแต่สมัยใด ปัจจุบันในพิธีที่เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์ในพระราชพิธี รัฐพิธี หรือราชวรพิธี เป็นงานมงคลหรืองานอวยพรก็ตาม นิยมตั้งโตะหมี่บูชาทั้งสิ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปพร้อมเครื่องบูชาตามคตินิยมของชาวพุทธ เท่าที่ปรากฏในสมัยพระพุทธกาลพุทธบริษัทมีความประสงค์จะบำเพ็ญกุศลอย่างใดอย่างหนึ่ง นิยมนิมนต์พระสงฆ์มีพระพุทธรูปเจ้าเป็นประธานในงานกุศลนั้น ๆ เพื่อต้องการให้พระรัตนตรัย คือ พระพุทธรูป พระธรรม และ พระสงฆ์ พร้อมบริบูรณ์ ดังนั้น ศาสนพิธีต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนาจึงกำหนดตั้งพระพุทธรูปเป็นนิมิตแทนองค์พระพุทธรูป โดยประดิษฐานไว้ในพิธี ด้วย เพื่อให้พระรัตนตรัยครบบริบูรณ์ดังกล่าวแล้ว แต่การตั้งพระพุทธรูปนั้นให้ทำสถานที่ประดิษฐานให้เหมาะสม ในขั้นแรก สันนิษฐานว่าอาจใช้โตะธรรมดาเป็นที่ประดิษฐาน ต่อมาได้วิวัฒนาการเป็นโตะหมี่บูชาขึ้น ดังปรากฏในปัจจุบันนี้ และมีหลายรูปแบบในปัจจุบันถือเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย พร้อมทั้งเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญ และได้กลายเป็นมรดกของชาติส่วนหนึ่ง

ปัจจุบัน การตั้งโตะหมี่บูชานิยม ตั้งใน 2 กรณี คือ

1. ในพิธีทางพระพุทธศาสนา เช่น การทำบุญ ฟังเทศน์ เป็นต้น
2. ในพิธีถวายพระพร หรือตั้งรับเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและหรือ

พระบรมราชินีนาถ

ส่วนเครื่องบูชาที่ใช้ในการตั้งโตะหมี่บูชา ก็คือ พานพุ่ม หรือพานดอกไม้แจกันดอกไม้ กระจ่างรูป เชิงเทียน โดยมีปริมาณที่มากน้อยแตกต่างกันไปตามจำนวนของโตะหมี่ที่ใช้ สำหรับโตะหมี่ ก็มีจำนวนที่แตกต่างกัน คือ หมี่ 4 หมี่ 5 หมี่ 6 หมี่ 7 หมี่ 9 โดยปัจจุบัน นิยมใช้เฉพาะหมี่ 5 หมี่ 7 หมี่ 9 โดยหมี่ 5 นิยมใช้ในพิธีที่มีพื้นที่จำกัด ส่วนหมี่ 7 และหมี่ 9 มักจะใช้ในพิธีที่สำคัญและมีพื้นที่กว้างพอสมควร

การจัดเครื่องบูชาบนโตะหมี่ ถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ผู้จัดจึงมักทำด้วย ความประณีตบรรจง เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความเคารพต่อพระรัตนตรัย และเพื่อแสดงถึงศิลปะในการจัดเครื่องบูชา นอกจากนี้หลักเกณฑ์และวิธีจัด ก็ถือว่ามีสำคัญเป็นอย่างมาก ผู้จัดโตะหมี่บูชาควรทราบหลักเกณฑ์และวิธีจัดโตะหมี่บูชาแบบต่าง ๆ ไว้ เพื่อจะจัดได้อย่างถูกต้อง โดยมีหลักเกณฑ์การจัด คือ การตั้งเครื่องบูชาทุกชนิดจะต้องไม่สูงกว่าพระพุทธรูปที่ประดิษฐานบนโตะหมี่บูชา ส่วนปริมาณ อาจแตกต่างกันตามประเภทของโตะหมี่ ดังนี้

การจัดโต๊ะหมู่ 5

โต๊ะหมู่ 5 ประกอบด้วยเครื่องบูชา ดังนี้

-	กระถางธูป	1	กระถาง	-	เชิงเทียน	4	คู่
-	พานดอกไม้	5	พาน	-	แจกัน	2	คู่

(การจัดไม่เต็ม อาจลดแจกันและเชิงเทียนที่โต๊ะหมู่ตัวที่ประดิษฐานพระพุทธรูป ก็ได้)

ตัวอย่างการจัดโต๊ะหมู่ 5

แบบที่ 1

แบบที่ 2

การจัดโต๊ะหมู่ 5 นี้ นิยมใช้ตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ถึงปัจจุบัน

การจัดโต๊ะหมู่ 7

โต๊ะหมู่ 7 ประกอบด้วยเครื่องบูชา ดังนี้

- กระจกเงา 1 กระจก - เชิงเทียน 5 คู่
 - พานดอกไม้ 5 พาน - แจกัน 2 คู่
- (การจัดไม่เต็ม อาจลดแจกันและเชิงเทียนที่โต๊ะหมู่ตัวที่ประดิษฐานพระพุทธรูป ก็ได้)

ตัวอย่างการจัดโต๊ะหมู่ 7

แบบที่ 1

แบบที่ 2

โต๊ะหมู่บูชาชุดหมู่ 7 นี้ นิยมใช้อย่างแพร่หลายทั้งในวัดและในบ้าน

การจัดโต๊ะหมู่ 9

โต๊ะหมู่ 9 ประกอบด้วยเครื่องบูชา ดังนี้

- กระจกเงา 1 กระจก - เชิงเทียน 6 คู่
 - พานดอกไม้ 7 พาน - แจกัน 3 คู่
- (การจัดไม่เต็ม อาจลดแจกันและเชิงเทียนที่โต๊ะหมู่ตัวที่ประดิษฐานพระพุทธรูป ก็ได้)

ตัวอย่างการจัดโต๊ะหมู่ 9

แบบที่ 1

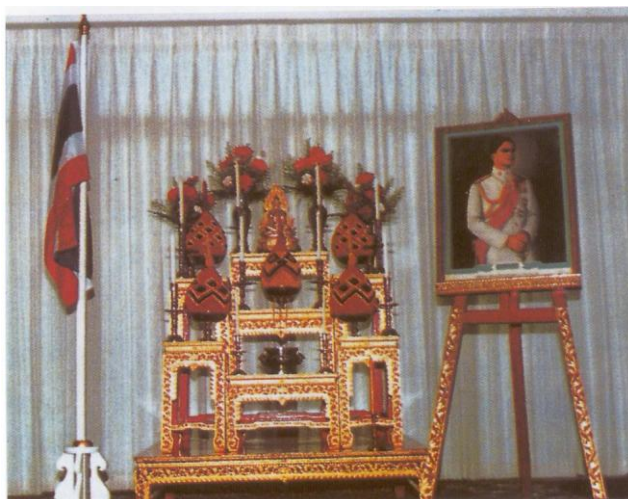
แบบที่ 2

โต๊ะหมู่บูชา ชุดหมู่ 9 นี้ นิยมตั้งในพื้นที่โถง เช่น ในอุโบสถ เป็นต้น

การจัดโต๊ะหมู่งานอบรมสัมมนา
โต๊ะหมู่ สำหรับจัดงานอบรมสัมมนา ประกอบด้วย

- กระจกเงารูป	1	กระจกเงา	-	เชิงเทียน	4	คู่
- พานดอกไม้	5	พาน	-	แจกัน	2	คู่
- ธงชาติพร้อมเสา	-			พระบรมฉายาลักษณ์		

การจัดเครื่องทองน้อย

เครื่องทองน้อย เป็นเครื่องบูชาชนิดหนึ่ง นิยมใช้บูชาศพ ประกอบด้วยเชิงเทียน 1 คู่ (สำหรับปักธูปไม้ระกำ 1 ที่ ปักเทียน 1 ที่) กรวยดอกไม้ 3 กรวย ตั้งรวมบนพานรอง โดยมีวิธีตั้งคือ หากบูชาศพให้หันธูปเทียนมาทางผู้บูชา หากต้องการให้ศพบูชาพระ เช่น พระธรรมเทศนาให้หันธูปเทียนไปทางศพ ดังนี้

เครื่องทองน้อยจัดบูชาศพ

เครื่องทองน้อย

1. ส่วนประกอบ

- กรวยพุ่มดอกไม้ 3 พุ่ม
- ฐานไม้ระกำบนเชิง 1 ดอก
- เทียนบนเชิง 1 เล่ม

2. วาระที่ใช้ 5 กรณีย คือ

- การทรงธรรมของในหลวง
- การบูชาพระธาตุ
- การบูชาพระอัฐิ - พระบรมรูป - พระบรมฉายาลักษณ์ในรัชการก่อน
- การบูชาศพ หรือให้ศพนุชาธรรม
- การนำขบวนแห่ศพเวียนเมรุ

หมายเหตุ - การจุดธูปเทียนที่เครื่องทองน้อย ให้จุดเทียนก่อนจุดธูป

แผนที่

สำนักพระราชวัง

ฉาปนสถานสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (วัดตรีทศเทพวรวิหาร)

บรรณานุกรม

กองทัพอากาศ. คู่มือปฏิบัติพิธีกรรม, ที่ระลึกลงานกฐิน กองทัพอากาศ, 2546.

กองบัญชาการทหารสูงสุด. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง การปฏิบัติทางศาสนพิธีในพิธีการทางทหาร, 2547.

กองวิชาการ กรมตำรวจ. ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี เล่ม 2 ตอน 1 ประเภทบริหาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2540.

กองศาสนูปถัมภ์ กรมการศาสนา . คู่มือพิธีกรและการปฏิบัติพิธีทางพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2547.

กองสวัสดิการ กรมตำรวจ . อนุสรณ์เนื่องในพิธีเปิดฌาปนสถานกรมตำรวจ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2516.

พระญาณวโรดม (สนธิ์ กิจ จกาโร). คู่มือปฏิบัติงานศาสนพิธีสังเขป. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2542.

พระธรรมวโรดม (บุญมา คุณสมฺปนฺโน ป .ธ.9). ระเบียบปฏิบัติของชาวพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ 221. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2547.

ฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแพร่สำนักพระราชวัง. รวมเรื่องและข้อปฏิบัติเกี่ยวกับราชสำนัก. พิมพ์ครั้งที่ 11 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2543.

คณะผู้จัดทำ

พ.ต.อ.วิโรจน์	สัตยสันต์สกุล	รอง ผบก.สก.
พ.ต.ท.สายัณห์	ภูสมบุญ	สว.งานฌาปนสถานและพิธีการ สก.
ร.ต.อ.หญิง กิ่งทอง	เลิศอมรชัย	รอง สว.งานฌาปนสถานและพิธีการ สก.
ร.ต.ท.เจริญโรจน์	เพชรงาม	รอง สว.งานฌาปนสถานและพิธีการ สก.